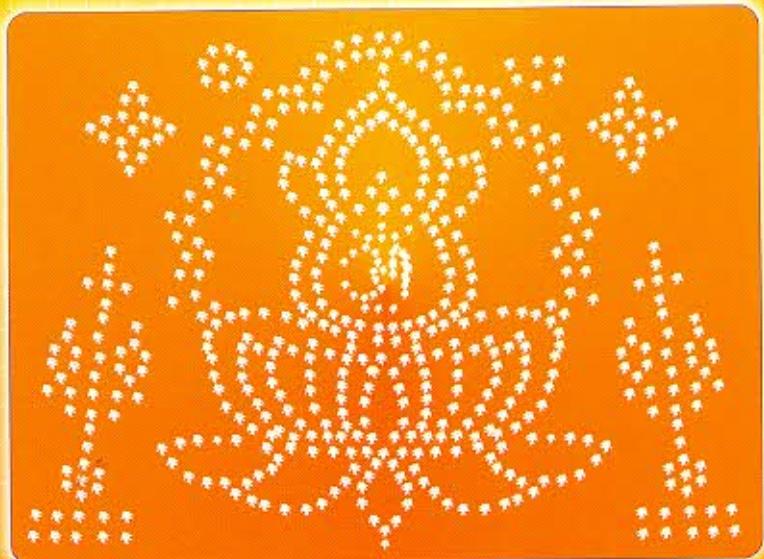

ಜ್ಯೇಂದ್ರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಾ ಪ್ರಂಜ

ಶೇಖರು

ಕಾಸಲ್ಕು ಧರಣೆಂದ್ರ,

ಪಂಡಿತರತ್ನ ಎತ್ತರು ಶಾಂತಿರಾಜಶಾಸ್ತ್ರ ಟ್ರಾಂಸ್ಲಿ

ಸಹಯೋಗ:

ಶ್ರೀ ಶ್ರುತರವಿ ಧರಣೆಂದ್ರ,

ಜ್ಯೇನ ಸಂಸ್ಕृತಿ ಮತ್ತು ಅಕ್ಷತಾ ಪ್ರಂಜ

ಗೃಹೀತ್ವಾಕ್ಷತಾನ್ ದಿವ್ಯಾನ್ ಧರ್ಮಾ ನಪ್ಯವಿಂಡಿತಾನ್ ।
ನಿಷ್ಕಿಷ್ಟ ಪುರತೋರ್ಹಸ್ಯ ವಿಘ್ನಾನ್ ಶವಾನ್ ನಿವಾರಯೀತ್ ॥

ಲೇಖಕರು
ಶ್ರೀಮತಿ ಕಾಂತಲ್ಯಾ ಧರಣೀಂದ್ರ

ವಂಡಿತರತ್ವ ಎತ್ತಾರು ಶಾಂತಿರಾಜ ಶಾಸ್ತ್ರಿಟ್ರಿಸ್ತ
ಜಯನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು - ೫೬೦ ೦೦೯, © : ೨೨೬೯೬೧

ಸಹಯೋಗ :
ಶ್ರೀ ಶ್ರುತರವಿ ಧರಣೀಂದ್ರ,
ಬೆಂಗಳೂರು

ಅವರು

ಪ್ರಾಚ್ಯವಿದುಷಿರತ್ನ ೧೦೪ ಶ್ರೀ ಕೃಲಿಂಗ ರಾಜಮತೀ ಮಾತಾಸೆಯವರ
ಚರಣಾರವಂದದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಪ್ರಾರ್ಥಕ ನಮನ.

ಅಮೃತಾಶಿಲಾಮಯ ಚೈತ್ಯಾಲಯದ ನಿರ್ಮಾರ್ಥಕ ೧೮೮೮ (ಪುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆ, ಮಾಯಸಂದ್ರ)
ಇನನ ಎಲಿ-ಶಿ-ರ್ಫಿಂ (ಸಾಲಿಗ್ರಾಮ) ದೀಕ್ಷೆ ಜುಲೈ ೧೯೬೫ (ಸಮೇಂದ ತಿಖಿರಜ)
ದೀಕ್ಷಾಗುರು ಪ್ರಾಚ್ಯಶ್ರೀ ೧೦೮ ಜಯಕೀರ್ತಿ ಮುನಿಮಹಾರಾಜರು
ಮರಣ ೩೦-೬-೧೯೬೯ (ಮಾಯಸಂದ್ರ)

ಪ್ರಕಾಶಕರ ನುಡಿ

ಪ್ರತಿಸ್ನಿರಣೀಯರಾದ ಪಂಡಿತರತ್ನ ಎತ್ತರ್ಯ ಹಾಂತಿರಾಜಪಾಸ್ತಿಗಳ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಜರ್ಟಿಗೆ ಇತರ ಖ್ಯಾತ ಲೇಖಿಕರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ, ಕನ್ನಡ ಸಾರಸ್ವತ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕೆಂಬ ಟ್ರಾಸ್ಟ್ ಅಥವಾದಂತೆ ಸುಭದ್ರಾದೇವಿ ಗ್ರಂಥಮಾಲಾ ಶೀಫ್‌ಕೆಯಡಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ ಕೃತಿಗಳ ಪ್ರಕಾಶಕರನಾಲ್ಕನೆಯದು.

ಧರ್ಮಾನುರಾಗಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಸ್ವಾ || ಶ್ರೀ ಎ. ಎಸ್. ಧರಣೀಂದ್ರಯ್ಯನವರ ಧರ್ಮ ಪತ್ರಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಕೌಸಲ್ಯ ಧರಣೀಂದ್ರ ಅವರು ಜನಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ ಸಾಂಕೇತಿಕ ವ್ಯಂಜಗಳನ್ನು ತಾಸ್ತಾಧಾರದ ರೀತಿ ಅಕ್ಷಯ ತ್ರಂತ ತ್ರಂತ ಮಹಿಸಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ರಚಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಅವುಗಳ ವಿನ್ಯಾಸ ಕ್ರಮವನ್ನು ವಿವರಣೆ ಸಹಿತ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಪರಿಶ್ರಮದ ಫಲವು ಸಮಾಜ ಬಾಂಧವರಿಗೆ ಉಭ್ಯವಾಗಲೆಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಟ್ರಾಸ್ಟ್ ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಕೆಂಬ ಅಥವಾ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಇದರ ಪ್ರಕಾಶನದ ವಿಚಾರಣ್ಯ ತಾವೇ ಭರಿಸಲು ಉದಾರ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮುಂದಾದರು. ಇವರ ಆಶಯಕ್ಕೆ ಸ್ವಂದಿಸಿ, ಟ್ರಾಸ್ಟ್ ಕೂಡಲೇ ಈ ಪ್ರಕಾಶನದ ಕಾರ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಂದು ಈಗ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿದಲು ಹಾಂತಿರಾಜಪಾಸ್ತಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಸ್ವಾ ||

ಈ ಸ್ವತ್ಯ ಹಾಗೂ ಅನುಕರಣೀಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಾಗಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಕೌಸಲ್ಯ ಧರಣೀಂದ್ರ ಅವರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಹೃತ್ಯಾವಾಕ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು. ಹಾಗೂ ಈ ಕೃತಿಗೆ ‘ಅಭಿನಂದನೆಯ ಮಾತ್ರ’ ಬರೆದು ಕೊಟ್ಟ ಉಪಕರಿಸಿರುವ ಮೈಸೂರಿನ ನಿವೃತ್ತಪ್ರೇ || ಎಂ.ಡಿ. ವಸಂತರಾಜ್ ಅವರಿಗೂ ಮತ್ತು ಈ ಕೃತಿಗೆ ಮುನ್ನಾದಿ ಬರೆದು ಕೊಟ್ಟ ಉಪಕರಿಸಿರುವ ಮೈಸೂರಿನ ಮಹಾರಾಜೆ ಕಾಲೇಜಿನ ಇತಿಹಾಸ ವಿಭಾಗದ ಖ್ಯಾತ ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಡಾ || ವಸಂತ ಕುಮಾರಿ ಅವರಿಗೂ ಅನಂತ ವಂದನೆಗಳು.

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಸುಂದರ ಆಕ್ಷರ ಸಂಯೋಜನೆ ಹಾಗೂ ಆಘಾಸೆಚ್ ಮುದ್ರಣ ವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ಪ್ರಗತಿ ಗ್ರಾಫಿಕ್ಸ್‌ನ ಮಾಲಿಕರಾದ ಶ್ರೀ ಎಂ. ನಾಗರಾಜು ಮತ್ತು ಅವರ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗದವರಿಗೆ ಅನಂತ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

ಚೆಂಗಳೂರು

೧೩-೫-೨೦೦೯

ಎಸ್. ಜರ್ಟಿಂದ್ರ ಕುಮಾರ್
ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕ ಧರ್ಮದರ್ಶ
ವಂಡಿತರತ್ನ ಎ. ಹಾಂತಿರಾಜಪಾಸ್ತಿ ಟ್ರಾಸ್ಟ್

ಅಕ್ಷತಾ ಪುಂಜಕ್ಕೆ ಸ್ಮಾರ್ಟ್‌ಐಪ್ಲೆಲ್ ಪ್ರೈರನ್‌ನೇಡಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಬಿಡುಗಡೆಗೆ ಮಾದಲೇ ದಿನಾಂಕ ೫-೬-೨೦೦೨ರ ತುಕ್ಕವಾರದಂದು ದೇಹತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ

ಪ್ರೌ|| ವಸಂತ ಕುಮಾರಿ ಎಂ.ಎ., ಎಲೋಎಲ್.ಬಿ., ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಅವರಿಗೆ ನನ್ನ ಶ್ರೀತಿ ಪೂರ್ವಕ ನೆನಪಿನ ಪುಂಜಗಳು.

ನನ್ನ ಕೃಗಳಿಗೆ ಶಕ್ತಿ ತುಂಬಿ
ಅಕ್ಷತೆಯ ಬಟ್ಟಲನು ಕೃಗಿತ್ತ ತಂಗಿ ।
ನಿಡಕ್ಕು ನೀ ಅಕ್ಷತೆಯಾದೆ,
ನೆನಪಿನಂಗಳದ ಸಿಹಿಬುಗ್ಗೆಯಾದೆ ||

ಇದೋ ಇಲ್ಲಿದೆ ಅಕ್ಷತಾ ಪುಂಜ
ನಿನ್ನದೇ ಪ್ರೈರನ್‌ಯೆ ಚಿತ್ತಾರ ಕುಂಜ ।
ಹಬ್ಬಿದೆ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಿಯೆ ಹಂದರ
ಫಲವಾಗಿ ಧ್ವನಿಸಿದೆ ನಿನ್ನ ನೆನಪಿಲ್ಲ ನಿರಂತರ ||

— ಕೌಸಲ್ಯಾ ಧರನೇಂದ್ರ,

ಪರಿವಿಡಿ

ಪ್ರಕಾಶಕರ ನುಡಿ	iv	ಷಡ್‌ದ್ರವ್ಯಗಳು	೪೧
ನುಡಿಪುಂಜ -೧	vi	ಸಪ್ತ ತತ್ತ್ವಗಳು	೪೭
ನುಡಿಪುಂಜ -೨	ix	ನವ ಪದಾರ್ಥಗಳು	೫೨
ನುಡಿಪುಂಜ -೩	xvi	ಶಾಲಚಕ್ರ,	೫೦
ಸಮೃದ್ಧಿಗಳೇ	೧	ಷಡ್‌ಲೀಕ್ಷ್ಯಗಳು	೫೩
೧೦೮ ಜಾವ್ಯ ಮಂತ್ರ	೬	ಆಷಾಂಗಗಳು	೫೯
		ದರಥಮರ್ಗಗಳು	೬೦
ವಿಶೇಷ ಪುಂಜಗಳು		ಅನುಪ್ರೇಕ್ಷೆಗಳು	೬೩
ಮಂಗಲ ಕಲತ	೭	ಖದ್ದಿಗಳು	೬೬
ಅಷ್ಟಮಂಗಲಗಳು	೧೦	ಅನಂತ ಚತುಷ್ಪಾಯಗಳು	೨೦
ಕೇವಲಿ ಭಗವಾನ್	೧೧	ಸಿದ್ಧ ಚಕ್ರ ಯಂತ್ರ	೨೬
ನಂದ್ಯಾಪತ್ರ್ಯ ಸ್ವಸ್ತಿಕ	೧೪	ಭಕ್ತಾಮರ ಸೋತ್ರ ಯಂತ್ರ	೨೫
ಧರ್ಮ ಚಕ್ರ	೧೯	ಅನಂತ ಯಂತ್ರ	೨೪
ಶ್ರುತಸ್ಯಂಧ	೨೬	ಷಾಂಕರ ಭಾವನೆಗಳು	೨೨
ಸಮವರಸಣಾಸಭೆ	೨೭	ಲೋಕಾಕಾರ	೨೯
ಪಂಚ ಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳು	೨೯	ನಂದಿಶ್ವರ ದ್ವಿಪ	೨೮
ಭಗವಾನ್ ಖಂಡಭಾಧರು	೩೨	ಮೇರು ಪರ್ವತ	೨೩
೨೪ ತೀರ್ಥಂಕರರು	೩೪	ಚತುರ್ಂ ಮಂಗಳಂ	೨೫
ನವದೇವತೆಗಳು	೩೮	ಗ್ರಂಥ ಖಣ	೨೪

ಮನತುಂಬಿದ ಅಭಿನಂದನೆಯ ಮಾತ್ರ

ಬಹುಕಿನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬೇಸರವಾಗದಂತೆ ಹಾಗೂ ಅನುರಂಜಿತವಿರುವಂತೆ ಕಾಲಕೆಳೆಯಬೇಕಾದಂತಹ ಕೃಣಗಳದ್ದೇಯಿರುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಕೃಣದಲ್ಲಿ ಒಂದಲ್ಲೂ ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಮುದನಿಂದುವ ಹಘ್ಯಾಸ ಹೊಂದಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವರು ಇಂತಹ ಕೃಣಗಳಲ್ಲಿ ಕಥೆ, ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಒಂದುವ ಆಥವಾ ಬರೆಯವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತೋಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಕೆಲವರು ಚೌಕಾಬಾರ, ಪಗಡೆ ಆಟಗಳಲ್ಲಿ ಆಥವಾ ಕಸೂತಿ, ಚಿತ್ರಕಲೆ ಮೊದಲಾದುವುಗಳಲ್ಲಿ, ತಮ್ಮನ್ನು ತೋಡಗಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅದರೆ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದುಬಂದವರು, ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಮೃಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡವರು ಆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಅನುಸಂಧಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಚಿತ್ರಪನ್ನು ತೋಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿಯೇ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೋಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಧಾರ್ಮಿಕ ಅನುಚಿಂತನೆ, ಒಂದಲ್ಲೂ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಮಿಸುತ್ತವೆ. ಅದು ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಲಿ, ಕಲೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಲಿ ಸೃಜನ ಶೀಲಗೊಂಡು ಸಾಫರ್ಕ್ಯಾವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಸೃಜನಶೀಲತೆಯನ್ನು ಮೃಗೂಡಿಸಿ ಕೊಂಡಿರುವ ವಿರಳವೃಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯ ಶ್ರೀಮತಿ ಕೌಸಲ್ಯಾ ಧರಣೀಂದ್ರ ಅವರು ಒಬ್ಬರು.

ವಂಚಬಸದಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಸಾಲಿಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರಾದ ಶ್ರೀ ಎಸ್.ಬಿ. ಧರಣೀಂದ್ರಯ್ಯನವರ ಹಾಗೂ ಧರಣಾಮೈನವರ ಹಿರಿಯ ಮಗಳು ಇವರು. ಶ್ರೀಮತಿ ಧರಣಾಮೈನವರು ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥರಾಗಿ ನಾಲ್ಕುವರ್ಷಗಳಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆ. ಶ್ರೀ ಧರಣೀಂದ್ರಯ್ಯನವರು, ವಾಪ್ತಿ ಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವಾಗ್ಗೆ ತೋಂಬತ್ತೇರ ಹುಂಬಿಬಾಳಿನಲ್ಲಿದ್ದವರು. ಅದರೆ ಇದು ಅಚ್ಚಾಗುವವೇಳಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥರಾಗಿದ್ದರೆ (ದಿನಾಂಕ ೨೦-೫-೨೦೧೧ ರಂದು ಅವರು ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಪಡೆದರು). ಅವರು ಉತ್ತಮ ತ್ರಾವಕರಾಗಿ ಬಾಳಿದವರು. ಸದಾ ಧಾರ್ಮಿಕ ಅನುಚಿಂತನೆಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತೋಡಗಿಸಿಕೊಂಡವರು. ಈ ಸಂಸ್ಕಾರ ಶ್ರೀಮತಿ ಕೌಸಲ್ಯಾ ಅವರಲ್ಲಿಯೂ ಧಾರೆಹರಿದಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಇವರ ಪತಿ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಧರಣೀಂದ್ರಯ್ಯನವರಾದರೂ ಲೌಕಿಕ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಅಧ್ಯಯನದ ಜೊತೆಗೆ, ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಅಧ್ಯಯನದತ್ತಲೂ ವಿಶೇಷ ಗಮನ ಹರಿಸಿದವರು.

ಮೇಸೂರಿನ ಬನುಯ್ಯ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಮನುಃಶಾಸ್ತ್ರದ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ಹುದ್ದೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಧರಣೇಂದ್ರಯ್ಯನವರು ಈಂಟಿ ರಲ್ಲಿ ರತ್ನತ್ರಯ ಸಂಘವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ತಮ್ಮ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೂ ಭದ್ರ ಬುನಾದಿಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡರು.

ಧಾರವಾಡದ ಕನಾಂಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಈಂಟಿ ರಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಯುಕ್ತಗೊಂಡ ಶ್ರೀಯುತರು, ಅಲ್ಲಿಯೂ ತಮ್ಮ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದರು. ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರೂ ಪ್ರಾಚಾರ್ಯರೂ ಆಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ ಈಂಟಿ ರಲ್ಲಿ ನಿವೃತ್ತರಾಗಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದರು. ದಿನಾಂಕ ೮-೪-೨೦೦೦ದಂದು ಇವರು ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥರಾದರು.

ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಗಲೂ ಶ್ರೀಮತಿ ಕೌಸಲ್ಯಾಧರಣೇಂದ್ರ, ಅವರು ತಮ್ಮ ಪತಿಯ ಜೊತೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಜೈನ ಮತ್ತು ಜ್ಯೋತಿರ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಬಂಧವಾದ ಸುಮಾರು ಮೂರತತ್ತ್ವಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ರೇಡಿಯೋ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಅದನ್ನು ಧಾರವಾಡದ ಆಕಾಶವಾಣಿ ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ರಾಜಮತೀ ಏವಾಹ ಮತ್ತು ಇತರ ನಾಟಕಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಧಾರವಾಡದ ವಿದ್ಯಾವರ್ಥಕ ಸಂಘದ, ರತ್ನಮೃಹಗ್ಗಡೆಯವರ ಬಹುಮಾನ ಸಂದಿದೆ. ಭರತೀತ ವೈಭವದ ಸಂಗ್ರಹ ಗದ್ಯಾನುವಾದ - ಇವು ಅವರ ಪ್ರಕಟಿತ ಕೃತಿಗಳು. ಅಲ್ಲದೆ ಪ್ರಜಾವಾಣ, ಪ್ರಜಾಮತ, ಸುಧಾ, ಸನ್ಯತಿ, ಗುರುದೇವ, ವಿವೇಕಾಭ್ಯುದಯ ಮೊದಲಾದ ವತ್ತಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಇವರ ಕಥೆ, ನಾಟಕ, ಕವನಗಳು ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿವೆ. ಜೈನ ಮಹಿಳೆಯಾಗಿ ಸೃಜನಶೀಲ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಇವರು ಸಲ್ಲಿಸಿರುವ ಸೇವೆ ಆಪ್ನಾವರ್ವವಾದುದು. ನಮ್ಮ ಸಮಾಜವು ಇಂತಹ ಲೀಖಿಕೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಬೇಕು.

ಶ್ರಾವಕ ಶ್ರಾವಿಕೆಯರಿಗೆ ದೇವಪೂಜೆಯು ಆವಶ್ಯಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಪೂಜೆಯು ಆತ್ಮನ ಶುಭೋಪಯೋಗ ಪರಿಣಾಮ ಸಾಧಕ. ಈ ಶುಭೋಪಯೋಗವು ಮುಕ್ತಿ ಸಾಧಕವಾದ ಶುದ್ಧೋಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗುವುದರಿಂದ ಇದರ ಮಹತ್ವವು ಅಧಿಕವಾದುದಾಗಿದೆ. ಅಕ್ಕತಾ ಎಂದರೆ, ಮುರಿಯದ ಅಥವಾ ಮುಕ್ತಾಗದೆ ಇರುವ ಪೂಜೆ ರೂಪದ ಆಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಇತರ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಕಾರದ ಧಾನ್ಯ ಎಂಬ ಅರ್ಥವಿದೆ. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಮುಕ್ತಾಗದೇ ಇರುವ ಹೊಳೆದ ಆಕ್ತಿಯನ್ನು ದೇವರಪೂಜೆಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ದೇವರ ಆಹ್ವಾನದಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿ ವಿಸರ್ಜನೆಯವರಿಗೂ ಇದರ ಉಪಯೋಗವಿದೆ. ಇದು ಅಷ್ಟ ವಿಧಾಚ್ಯಾನೆಯ ಪೂಜಾದ್ವಯ. ಅಷ್ಟು ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಯಕ್ಕಿ ಯಕ್ಕಿಯರೇ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ರತ್ನತ್ರಯ ಸಂಕೀರ್ತನಾಗಿ ಮೂರು ಪುಂಜಗಳನ್ನಿರುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀಧರಂಕರಿಗೆ

ಪದು ಪ್ರಂಜ ; ನವದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಒಂಬತ್ತು ಪ್ರಂಜಗಳನ್ನು ಸಾಂಕೇತಿಕ ರೂಪದಿಂದ ಇರಿಸುವ ರೂಧಿಯಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಜನರಿಂಬಗಳ ಸಮ್ಮಾನದಲ್ಲಿ ಜನಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸಂಕೇತವಾಗಿಸಿ ಅಥವಾ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕವಾಗಿಸಿ ಪ್ರಂಜಗಳನ್ನಿಡುವ ರೂಧಿ ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದಿಂದಲೂ ಉಳಿದು ಬಂದಿದೆ. ಈ ರೀತಿಯದಾದ ಪ್ರಂಜರಚನೆಯನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶ್ರಾವಕಿಯರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಪ್ರಂಜರಚನೆಯ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ಶ್ರೀಮತಿ ಕೌಸಲ್ಯ ಧರಣೀಂದ್ರ ಅವರು ಈ ಪ್ರಸ್ತರಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಂಸಾರ್ಥವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಲೋಕಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಪ್ರಂಜಗಳ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಚತ್ರಕಲೆ ಅಂತರ್ಗತತಾಗಿದೆ; ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಇವು ಅಪೂರ್ವವಾಗಿವೆ.

ಪ್ರಾಚೀನ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಉಳಿದುಬಂದಿರುವ ಹಾವನ ಜನಾರ್ಥನೆಯ ಅಂಗವಾಗಿರುವ ಈ ಅಕ್ಷತಾಪ್ರಂಜದ ರಚನೆಯ ವಿಧಾನವನ್ನು ವಿವರಣೆಸಹಿತ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಅಪೂರ್ವವಾದ ತನ್ನದೇ ಅದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ರಚನೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಕೌಸಲ್ಯ ಅವರು ಅವಾರ ಪ್ರತಂಸೆಗೆ ಭಾಜನರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇವರಿಂದ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನದಾದ ಇಂತಹ ಧರ್ಮಜಾಗ್ರತ್ತಿಯ ಧರ್ಮ ಚೋಧಕ ಕಾರ್ಯಗಳು ನಡೆಯಲಿ; ಅವರು ಪ್ರಣ ಭಾಜನರೂ ಯಶೋ ಭಾಗಿಗಳೂ ಆಗಲೆಂಬ ಹಾರ್ಕೆಯೊಡನೆ ಅಭಿನಂದನೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಮೃಸೂರು

೧೫-೩-೨೦೦೮

ಎಂ.ಡಿ. ವಸಂತರಾಜ್

ನಿವೃತ್ತ ಪ್ರೌಪೇಸರ್

ಜ್ಯೇನ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ವಾಕ್ಯತ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ

ಮೃಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಮೃಸೂರು

ಮತ್ತು

ಜ್ಯೇನಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ-ಮದ್ರಾಸು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

ಮದ್ರಾಸು

ಲೇಖಕಿಯ ಮಾತ್ರ

ಆಕ್ಷತಾಪುಂಜದ ಈ ಚೆಕ್ಕ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ತಮ್ಮ ಮುಂದಿಟ್ಟದ್ದೇನೆ. ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಹೊರತರುತ್ತಿರುವ ಸಂದರ್ಭವಾದರೂ ಆಕ್ಷೈಕ.

ರಣಿನೇ ಇಸವಿಯ ಸುಮಾರು. ತಂದೆ ಎಸ್.ಬಿ. ಧರಣೀಂದ್ರಯ್ಯನವರು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಶಿರಸ್ತೇದಾರರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಮಯ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕ್ಷುಲ್ಲಿಕಾ ರಾಜಮತೀಜ ಮಾತಾಜಿಯವರು ಉತ್ತರಭಾರತದಿಂದ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತಕ್ಕ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿ ಬಂದಿದ್ದರು. ಆಗ ಆವರು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಸಾಲಿಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸುವವರಿದ್ದರು. ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆಹಾರದಾನದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು. ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದ ಮಾತಾಜಿಯವರ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ತಾಯಿಯವರೊಂದಿಗೆ ನಾನೂ ಹೋರಣಿ. ದೇವರ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿ, ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಕುಳಿತು, ತಾಯಿಯವರು ತಂಗಿದ್ದ ದರ್ಶನದ ದಬ್ಬಿಯಿಂದ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ದೇವರೆಡುರು ಇದು ಪುಂಜವನ್ನಿಟ್ಟೇ ಅದರಮೇಲೆ ಘಲವನ್ನು ಇಟ್ಟಿ, ದೇವರನಾಮವನ್ನು ಹಾಡಿ, ಕೊನೆಗೆ ಮಂಗಳಾರತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ತಾಯಿಯವರೊಂದಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೋರಣಿ. ಮಾರನೆಯಿದಿನ ಮಾತಾಜಿಯವರು ಆಹಾರದಾದ ನಂತರ, ತಮ್ಮ ಧ್ಯಾನ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ, "ಬಾ ಇಲ್ಲಿ ಕೌಸಲ್ಯಾ- ಎಂದು ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದರು. ಸ್ವಲ್ಪ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನೂ ಒಂದು ಮಣಿಯನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ"- ಎಂದು ಆದೇಶವಿತ್ತರು. ನನಗೆ ಮಾತಾಜಿಯವರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಗೌರವ ಏತಿತಾದ ಭಯ. ಆವರು ಏನನ್ನಾದರೂ ಹೇಳಿದರೆ ತಕ್ಷಣ ಮಾಡಿಬಿಡುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು, ನಾನು ದೇವರ ಮುಂದಿದ್ದ ಮಣಿಯನ್ನು ಆವರು ಹೇಳಿದ ಕಡೆ ಇಟ್ಟಿ, ಆವರು ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಎಂದಕಡೆ ಸುಮ್ಮನೇ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತೆ. ತಲೆಯೆತ್ತಿ ಅವರನ್ನು ನಿಟ್ಟಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನೆ ತಲೆ ಬಾಗಿಸಿ ಕುಳಿತಿದ್ದೆ.

ಆಕ್ಷತಾಪುಂಜವನ್ನು ಹೇಗೆ ಹಾಕಬೇಕು, ಏಕೆಹಾಕಬೇಕು, ಭಗವಂತನೆಂದರೆ ಯಾರು? ಈ ಮೊದಲಾದ ವಿಚಾರಗಳ ಬಗೆಗೆ ವಿವರಿಸಿ ತಿಳಿಯ ಹೇಳಿದುದರ ನೆನಪು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಅಷ್ಟಿಲ್ಲಿಯದೆ ಉಳಿದಿದೆ. ಅನಂತರ ಆವರು ದಬ್ಬಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಮಣಿಯಮೇಲೆ ಸುರಿದು ಅದರಲ್ಲಿದ್ದ ನುಟ್ಟಗಳನ್ನು ಬೇರೆಡಿಸಲು

ಹೇಳಿದರು. ಅರಿಸಿದ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಅಕ್ಷಯನ್ನು ಡಬ್ಬಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ, ಬೇರ್ವಡಿಸಿದ್ದ ನುಚ್ಚನ್ನು ಮನೆಯ ಮುಂದಿನ ಗುಬ್ಬಜ್ಜಿಗಳಿಗೆ ಹಾಕಿಬಂದು ಮತ್ತೆ ಮಾತಾಜಿಯವರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತೆ. ಮಾತಾಜಿಯವರು ನವದೇವತೆಗಳನ್ನು ಅಕ್ಷತಾಪುಂಜದಲ್ಲಿ ಸಂಕೇತಿಸುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ೧. ಅರಹಂತರು, ೨. ಸಿದ್ಧರು, ೩. ಆಭಾಯರು, ೪. ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು, ೫. ಸರ್ವಾಧುಗಳು, ೬. ಜನಧರ್ಮ, ೭. ಜನಾಗಮ, ೮. ಜನಚರ್ಚೆ, ೯. ಜಿನ ಚೈತ್ಯಾಲಯ ಇವುಗಳನ್ನು ಹಾಕುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಮುಖ್ಯಮಾಡಿ ಕ್ರೀಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷಯನ್ನು ಹಿಡಿಯುವರೀತಿ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಮತ್ತೆಯಮೇಲೆ ಪುಂಜಮಾಡಿ ಇಡುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಕೊಟ್ಟರು. ಎಣಿಸಿಕೊಂಡ ಅಕ್ಷತೆಗಳನ್ನು ತೋರುಬೆರಜುಗಳಲ್ಲಿ ಒತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ಅಕಾರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಹೊಂದಿಸಿದಾಗ ದುಂಡು ದುಂಡಾದ ಪುಂಜಗಳು ಅರಳಿದ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಹೂಗಳಂತೆ ಮೂಡಿಬರುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ನಾನು ಬೆರಗಾದೆ. ಈ ಪುಂಜಗಳನ್ನು ಹೇಗೆಂದರೆ ಹಾಗೆ ಸರಿಸಾಡಲು ಬರುವುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪುಂಜವನ್ನು ಇಡುವಾಗ ಅಕ್ಷತೀಯ ಸರಿಹೋಗಿದ್ದರೆ ಮತ್ತೆ ಅದನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಮುನ್ನಡಿಯಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನೂ ಸೂಚಿಸಿದರು. ಅದರೆ ಏಕಾಗ್ರತೆ ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆ ವಿನ್ಯಾಸವೂ ಕೂಡ ಒಮ್ಮೆಗೇ ಸರಿಮೂಡುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ; ಆ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಧ್ಯಾನವಿರಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನೂ ತಿಳಿಯ ಹೇಳಿದರು. ಅನುಭವ ರೂಢಿಗತ ವಾದಂತೆ ಅವರ ಮಾತಿನ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ವಾಸ್ತವಿಕಾಂತವನ್ನು ಕಂಡು ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು.

ನವದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪುಂಜದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟ ನಂತರ, ಭಗವಂತನ ಪಂಚಕಲ್ಯಾಣ ಸೂಚಕವಾದ ಪುಂಜಗಳನ್ನು ಹಾಕಲು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ೧. ಗಭಾರವತರಣ ಕಲ್ಯಾಣ, ೨. ಜನ್ಮಾಭಿಷೇಕ ಕಲ್ಯಾಣ, ೩. ದೀಕ್ಷೆ ಕಲ್ಯಾಣ, ೪. ಕೇವಲಜ್ಞಾನ ಕಲ್ಯಾಣ, ೫. ಮೋಕ್ಷ ಕಲ್ಯಾಣ; ಅನಂತರ ೧. ಪ್ರಥಮಾನುಯೋಗ, ೨. ಕರಣಾನು ಯೋಗ, ೩. ಚರಣಾನುಯೋಗ, ೪. ದೃವ್ಯಾನುಯೋಗವನ್ನೂ; ಹಂತರ ೧. ಸಮೃಗ್ಂತನ, ೨. ಸಮೃಜ್ಞನ, ೩. ಸಮೃಕ್ಷಾರ್ತವನ್ನೂ ಹಾಗೂ ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸುವ ಪುಂಜವನ್ನೂ ಇಡಲು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದರು. ನವದೇವತೆಗಳ ಸುತ್ತಲೂ ಪಂಚಕಲ್ಯಾಣಗಳನ್ನು, ಅನುಯೋಗಗಳನ್ನು, ಮೂರು ರತ್ನಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಕೇವಲಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹಾಕುವ ರೀತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ತಮ್ಮ ಬಿಂಭವನ್ನು ನನ್ನ ತಲೆಯಲ್ಲಿರಿಸಿ ಅಶೀರ್ವಾದಿಸಿದರು. ಆ ಅಶೀರ್ವಾದ ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಘರಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಾನು ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನೂ ಸದ ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ.

ಮುಂದೆ ಇರ್ಲಿಗೆ ನನ್ನ ವಿವಾಹವು ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಧರಣೀಂದ್ರಯ್ಯ ನವರೂಡನೆ ಆಯಿತು. ಜೀವನದ ಎಲ್ಲಾ ರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹಿಯಾಗಿದ್ದ ಅವರು ವೃತ್ತ ನೋಂಟಿಗಳ ಪಾಲನೆಯಲ್ಲಿ ಬಹು ನಿಷ್ಠರಾಗಿದ್ದರು. ತುಕ್ಕವಾರ ನೋಂಟಿ, ಭಾನುವಾರ ನೋಂಟಿ ಮತ್ತು ಆಪಾಡ ಮಾಸದ ನೋಂಟಿಗಳನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವು. ತುಕ್ಕವಾರದ ನೋಂಟಿಯಂದು ನೂರಂಟು ಪುಂಜಗಳನ್ನಿಟ್ಟು, ನೂರಂಟು ಜಲ, ಗಂಥ, ಆಕ್ಷತಾ, ಪುಷ್ಟಿ ಚರು, ದೀಪ, ಧೂಪ, ಘಲಗಳಿಂದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಆಚರಿಸುವಾಗ ಅವರು ಇಡುತ್ತಿದ್ದ ಹನ್ನೆರಡು ಗುಂಪುಗಳ ಒಂಬತ್ತು ಸಾಲು ಪುಂಜಗಳು ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಗಾಢ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತಿದ್ದುವು.

ಭಾನುವಾರದ ನೋಂಟಿ ಆಚರಿಸುವಾಗ ಸರಳವಾಗಿ ಒಂಬತ್ತು ಪುಂಜವನ್ನಿಟ್ಟು ಗೋಧಿಟಿಟ್ಟಿನ ಘಲವನ್ನಿಟ್ಟು ಖಾಂಗವಾಗಿ ಪೂಜಸುತ್ತಿದ್ದರು. ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋದರಂತೂ ಶ್ರವಕರು ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿ ಪುಂಜವನ್ನಿಟ್ಟು ಭಗವಂತನನ್ನು ಆಚರಿಸುವ ವಿಧಾನವಂತೂ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನನ್ನಿಂಟುಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು.

ಇವೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅವರಿಸಿ, ನಾನೂ ಸಹ ಪ್ರತಿನಿಶ್ಯವೂ ದೇವರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪುಂಜಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸುವ ಪರಿಪಾಠಪನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಆಕ್ಷತೆಗಳಿಂದ ಮನೆಯನ್ನು ಸಿಂಗರಿಸತ್ತೊಡಗಿದೆ. ಮೊದಮೊದಲು, ಆಷ್ಟದಳ ಕಮಲವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿದೆ. ನಂದಿಶ್ವರ ಮೊದಲಾದ ಪವಿತ್ರ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸಮವಸರಣವನ್ನು, ನಂದಿಶ್ವರವನ್ನು ಮತ್ತು ಅಷ್ಟಮಂಗಳಗಳನ್ನು ಪುಂಜಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಡಿಸತ್ತೊಡಗಿದೆ.

ಮುಂದೆ ಸುಮಾರು ಇರ್ಲಿರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪತಿ ಶ್ರೀ ಎ.ಎಸ್. ಧರಣೀಂದ್ರಯ್ಯ ನವರು ಗಳಿಯರೂಡನೆ ಸೇರಿ ರತ್ನತ್ರಯ ಸಂಘವನ್ನು ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬೇಸಿಗಿಯ ರಜದಲ್ಲಿ ಜೈನ ಧಾರ್ಮಿಕ ತತ್ವಗಳನ್ನು, ಜೈನ ಸಾಹಿತ್ಯ-ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪರಿಜೀಯಸುವುದು ಆ ಸಂಘದ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು. ಆಗ ಪುಂಜಗಳನ್ನಿಡುವ ಸ್ವಧ್ರಯನ್ನು ಏರ್ಜಿಸಿದ್ದುದೂ ನನ್ನ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಎಳಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಉತ್ಸಾಹತಿಂದಿರಾಗಿ ಬಿಡಿಸಿದ ವಿವಿಧ ವಿನ್ಯಾಸದ ಪುಂಜಗಳು ಈಗಲೂ ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಮುಂದೆ ಆರಳಿ ನಿಲ್ಲಿತ್ತವೆ. ಮುಂದೆ ನಾವು ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ, ಸುಮಾರು ಇರ್ಲಿರ ಸುಮಾರಿಗೆ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನನ್ನ ಪತಿ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಮಟ್ಟು ಹಾಕಿದರು.

ಮುಂದೆ ನನ್ನ ತಂಗಿ ವಸಂತ ತನ್ನ ಡಾಕ್ಟರೇಚರ್ ಪದವಿಗಾಗಿ ನಿಬಂಧವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವಾಗ ನನ್ನಿಂದ ಪುಂಜಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಸಿ, ಅಪ್ರಗಳ ಫೋಟೋ ತೆಗೆದು, ತನ್ನ ಸಂತೋಧನಾ ನಿಬಂಧದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದಳು.

ನನ್ನ ಪತಿಯವರು ನಿವೃತ್ತಾದ ನಂತರ ನಾವು ಧಾರವಾಡದಿಂದ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬಂದು ನೇಲೆಸಿದೆವು.

ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಇದುವರೆಗೂ ಬರೆದಿಚ್ಚಿರುವ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಕಟಣೆಯ ಕಡೆಗೆ ಗಮನ ಹರಿಸೋಣ - ನೀನು ಹಾಕುವ ಪುಂಜಗಳ ಪೋಟೋತೆಗೆದು ಅಪ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟ ಪಡಿಸೋಣ ಎಂದು ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದ ನನ್ನಪತಿ, ಪೋಟೋಟಗೆ ತಾವೇ ಮುದಿತರಾಗಿಹೋದರು.

ನನ್ನ ಮನನ್ಯಾಂತಿಗಾಗಿ ತಂದೆ ತಂಗಿಯರ ಒತ್ತಾಯದಿಂದ ಮೈಸೂರಿಗೆ ತೌರಿಗೆ ಬಂದೆ. ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಚಿಂತಾ|| ನೀರಜಾ ಮತ್ತು ಚಿಂತಾ|| ಶ್ರೀಶಿಲಾರಿಂದ ದಿನಬಿನಘೂ ಬೆಂಗಳೂರಿನಿಂದ ಮೈಸೂರಿಗೆ ದೂರವಾಣಿ ಕರೆಗಳು ಪ್ರಾರಂಭ ವಾದವು “ಅಮ್ಮಾ ಏನುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೀ ಸುಮ್ಮನೆ ಮಂಕಾಗಿ ಕುಳಿತು ಬಿಡಬೇಡ, ನೀನೂ ಅಪ್ಪಾಜಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತರಲು ಯಶ್ಚಿಸು, ನಿನ್ನ ಪುಂಜಗಳ ಪ್ರಸ್ತರವನ್ನು ಮೂರತರಲು ಯಶ್ಚಿಸು”, ಈ ಕರೆಗಳು ನಿಷ್ಕಾರಿಯವಾಗಿರಲು ಯಶ್ಚಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.

“ಸುಮ್ಮನಿರುವ ಬದಲು ಪುಂಜಗಳನ್ನು ಹಾಕು, ನೀನು ದೇವರ ಮುಂದೆ ಕುಳಿತು ಹೇಳುವ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಪುಂಜಗಳನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಲೇ ಹೇಳಿಕೋ” - ಎಂದು ತಂಗಿ ವಸಂತ ಶ್ರೀತಿಯಿಂದ ಗದರಿಸಿದಳು. ದೇವರ ಮುಂದಿನ ಚಿಕ್ಕ ಮಣೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಪುಂಜಗಳನ್ನಿಡಲು ಶುರುಮಾಡಿದೆ. ತಂಗಿ ವಸಂತ ತನ್ನ ಒಳ್ಳಿಯ ಕ್ಷಮರಾಕ್ಷ ಫಿಲಂಹಾಸಿ ಪೋಟೋಟ ತೆಗೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದಳು.

ನನ್ನ ಕೊನೆಯ ತಂಗಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಸರಸ್ವತಿಯ ಪತಿ ಶ್ರೀ ವಿಜಯಹುಮಾರ್ ಇದನ್ನು ನೋಡಿ “ಅಕ್ಕಾ, ಇದನ್ನು ಹೀಗೆ ಸಣ್ಣ ಮಣೆಯಮೇಲೆ ಇಡಬೇಡಿ. ದೊಡ್ಡ ಮಣೆಯ ಮೇಲಿಡಿ” - ಎಂದು ಸಲಹ ನೀಡಿದರು. ತಕ್ಷಣ ನನ್ನ ತಂಗಿಯ ಮಗಳು ಚಿ. ಯಶಸ್ವಿನಿ “ಹೌದು ದೊಡ್ಡಮ್ಮೆ ! ನನ್ನ ದ್ರಾಯಿಂಗ್ ಬೋರ್ಡ್ ಇದೆ, ಆದಕ್ಕೆ ಬೇಸ್ ಶೀಟ್ ಅಂಟಿಸಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ, ಆದರ ಮೇಲೆ ಪುಂಜಗಳನ್ನಿಡಿ” ಎಂದಳು. ಮಾರನೆಯ ದಿನ ತಂದೆ, ಮಗಳು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಡ್ರಾಯಿಂಗ್ ಬೋರ್ಡ್ಗೆ ಬೇಸ್ ಶೀಟ್ ಅಂಟಿಸಿ ಸಿದ್ದಪಡಿಸಿಕೊಟ್ಟು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹ ತುಂಬಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಪುಂಜಗಳನ್ನು ರಚಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ತಂಗಿ ವಸಂತಾ ಪೋಟೋಟಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯುತ್ತಾ ಹೋದಳು. ಪುಂಜಗಳ ಆಕೃತಿಯ ಬಗೆಗೆ, ಅಲ್ಲಿಯ ತತ್ತ್ವ ಮೊದಲಾದ ಅರ್ಥವಿವರಣೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ನಾನು ಮೊದಲು ನೀಡಿದ ವಿವರಗಳು ಬಲು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದ್ದು ಅದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಗ್ರಂಥವಾಗುವ ಸ್ವರೂಪ ವನ್ನೇ ತಳೆಯಿತು. ನೀನೇನು ಪುಂಜಗಳ ಬಗೆಗೆ ಪ್ರಸ್ತರ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೀಯೋ

ತ್ತಿದ್ದರು. ಹಾಸನದಿಂದ ಮಗಳು ಚಿ॥ಸೌ॥ ತೇಯಲ್ಲ, ಅಳಿಯ ಚಿ॥ರತ್ನಾಕರ್ ಇವರು ನಿಮ್ಮ ಕೆಲಸ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಬಂತು ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಪೋನ್ನೊ ಮಾಡಿ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ದೂರದ ಅಮೇರಿಕಾದಿಂದ ಮಗ ತ್ವರಿತವಾಗಿ, ಸೂಸೆ ಪ್ರತಿಮಾ “ಅಮ್ಮಾ ನಿಮ್ಮ ಪುಂಜಗಳು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಬಂದವು? ಬೇಗಬೇಗ ಮುಗಿಸಿ” ಎಂದು ಆಗ್ರಹ ಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

‘ದೊಡ್ಡಮ್ಮಾ, ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಪುಂಜಗಳ ಕೆಲವು ಪೂರ್ಣೋಗಳನ್ನು ಅಮೇರಿಕಾಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗ್ಗಿನಿ, ನಾನೂ ಇವುಗಳನ್ನು ಇದೋದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಪಡ್ಡೇನ ದೊಡ್ಡಮ್ಮಾ’ — ಎನ್ನುವ ತೇಜಸ್ಸಿನಿ (ತಂಗಿ ಸರಪನ ಮಗಳು) ಹೀಗೆ ಕುಟುಂಬದ ಹಾಗೂ ಬಂಧುವರ್ಗದ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೂ ನಾನು ಏನೋ ಘನಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ತಂಗಿಯರಾದ ಚಿ॥ಸೌ॥ ಪದ್ಧ್ಯ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯಾಧಿ, ಚಿ॥ಸೌ॥ಡಾ॥ ವಸಂತ, ಚಿ॥ಸೌ॥ ಪ್ರಮೀಳಾ ನಾಗರತ್ನರಾಜ್, ಚಿ॥ಸೌ॥ಡಾ॥ ಸರಸ್ವತಿ ವಿಜಯಕುಮಾರ್ — ಎಲ್ಲಾರಿಗೂ ಈ ತೇಯಸ್ಸು ಆವರದೇ ಎಂದು ಹೆಳಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

ನನ್ನ ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ತಿದ್ದಿಕೊಟ್ಟು ಕಂಪ್ಯೂಟರ್‌ಲ್ಯಾಪ್ ಟೈಪ್ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು, ಡಾ॥ ವಸಂತ ಹಾಗೂ ಡಾ॥ ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳು ಕೃತಿಯ ಈಗಿನ ರೂಪಕ್ಕೆ ಬರಲು ಬಹುದಾಗಿ ನೆರವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ನನ್ನ ಶರೀರಾದವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಡಾ॥ ಎಂ.ಡಿ. ವಸಂತರಾಜಯ್ಯನವರನ್ನು ಈ ಬರವಣಿಗೆಯಬಗೆಗೆ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬರೆದುಕೊಡಲು ನಾನು ಕೇಳಿಕೊಂಡಾಗ ಅತ್ಯಂತ ಧರ್ಮವಾತ್ಮಲ್ಕಾ ಭಾವದಿಂದ ಅದನ್ನು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಹಿರಿಯರೂ ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ಉತ್ತಮ ತ್ವಾವಕರೂ ಆದ ಪೂಜ್ಯನೀಯರಾದ ಡಾ॥ ಎಂ.ಡಿ. ವಸಂತರಾಜಯ್ಯನವರ ನುಡಿ ಪುಂಜದ ಕವಚವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಈ ಪ್ರಸ್ತುತವು ಹೊರಬರುತ್ತಿದೆ. ಇದೊಂದು ನನ್ನ ಪುಣ್ಯ ಏಶೇಷವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ತಂಗಿ ಡಾ॥ ವಸಂತಕುಮಾರಿಯ ವಿದ್ವತ್ಪೂರ್ಣ ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವ ಸಾಭಾಗ್ಯವೂ ಈ ಪ್ರಸ್ತುತದ್ದ್ವಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತದ ಕರಡುಪ್ರತಿ ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಮನೆಯ ಮಕ್ಕಳು ಅದನ್ನು ಒದಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸತ್ತೊಡಗಿದರು. ಅಮ್ಮಾ, ನೀನು ಒಂದೇ ಬಾರಿಗೆ ಕಷ್ಟ ಆಗೋ ಅಂತಹ ಪುಂಜಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದೀರು. ನಮಗೆ ದೇವಸ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ದಿನ ನಿತ್ಯ ಇದೋ ಪುಂಜಗಳೇ ಸರಿಯಾಗಿ ಗೂತ್ತಿಲ್ಲ, ಅವುಗಳಿಂದಲೇ ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ತ್ರಿಶಿಲಾ; ದೊಡ್ಡಮ್ಮಾ ಯಾವಾಗ್ನಾ ಸಿಂಪಲ್ ಆಗಿಹೋದ್ದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಮಾಡಿ ಅಮೇಲೆ ಕಾಂಪ್ಲೆಕ್ಸ್ ಆಗಿ ಇರೋದಕ್ಕೆ ಹೋಗ ಬೇಕು — ಎಂದು ತಂಗಿ ಪ್ರಮೀಳಾ ಮಗ ಎಂ.ಎನ್. ಚಂದ್ರನಾಥ್ ಅದನ್ನು

ಅನುಮೋದಿಸಿ ತಂಗಿಯ ಯಜಮಾನರು ಶ್ರೀ ಎಚ್.ಎ. ನಾಗರತ್ನರಾಜ್—
ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದಾಗ, ಅವರೆಲ್ಲರ ಸದಭಿಪ್ರಾಯದ
ಸಲಹೆಯಂತೆ ಸರಳವುಂಜಗಳ ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ವಿವರಣೆಯನ್ನು
ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತರ್ಕದ ಪ್ರಾರಂಭ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಅಂತೂ ನನಗೆ ತಕ್ಷಾದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಲು
ಯತ್ನಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಈ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಹೊಸಹೊಸ ಬಗೆಯಿಂದ ಮನಸ್ಸು ಹೊಸ ಮನಸ್ಸು
ಗಳ ಆವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ. ತತ್ವಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಆವುಗಳಬಗೆಗೆ
ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು, ಹೊಸಹೊಸ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು, ಈ ಪುಂಜ
ಕಲಾಪ್ರಪಂಚ ತೆರೆದ ಬಾಗಿಲಾಗಿದೆ. ಮನಸ್ಸು ಇದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡು ಏಕಾಗ್ರ
ವಾಗತ್ಮೊಡಗುತ್ತದೆ. ಮನಸ್ಸು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮರೆಯುತ್ತದೆ. ಏಕಾಗ್ರತೆಯ
ಕಲೆಯೇ ಅಲ್ಲವೇ ಭಕ್ತಿಯ ಯೋಗ?

ಈ ಪ್ರಸ್ತರ್ಕದಿಂದ ಪ್ರೇರಣ ಪಡೆದು ಆಕ್ಷತಾಪುಂಜವನ್ನು ರಚಿಸುವ ನಿಮ್ಮ
ಭಕ್ತಿಭಾವಗಳೊಂದಿಗೆ ನನ್ನ ಭಕ್ತಿಭಾವಗಳೂ ಬೆಸೆಯುತ್ತವೆ—ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾ
ನನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಮಾತು. ಈ ಪ್ರಸ್ತರ್ಕವನ್ನು ಶಾಂತಿರಾಜ ಶಾಸ್ತ್ರ
ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ಸರ್ಕಾರ್ ಸಹಯೋಗದೊಡನೆ ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಮಗ ಚಿ॥ರಾ॥ ಕೃತರವಿ ಹಾಗೂ ಸೋನೆ
ಚಿ॥ಸೌ॥ ಪ್ರತಿಮಾ ಮುಂದಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಒತ್ತಾಸೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಖಿಂಡಿತ ಈ
ಪ್ರಸ್ತರ್ಕ ಮೃದಾಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ನಾನು ಅಭಿಮಾನದಿಂದ
ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತೇನೆ ಹಾಗೂ ಈ ಪುಂಜಗಳ ರಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲೇಬೇಕೆಂದು
ಒತ್ತಾಸೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಸೌ॥ ನಾಗರತ್ನಮ್ಮ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ದಿವಾಕರ್ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ನನ್ನ
ವಂದನೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸು ತ್ತೇನೆ.

ಈ ಪ್ರಸ್ತರ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಪುಂಜಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿತಾದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ
ಮಹಾವೀರ ನೀವಾರಣ ಮಹೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಜ್ಞಪರ್ವ ಮೂಲಕ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ ಈ
ಬಗ್ಗೆಯೇ ತನ್ನ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದ ತಂಗಿ ಪ್ರೇ॥ ವಸಂತಕುಮಾರಿಗೆ ನನ್ನ
ಪ್ರೇಮಪೂರ್ಣ ಆಶೀರ್ವಾದಗಳು.

ಈ ಪ್ರಸ್ತರ್ಕವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿ ಅಂದವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಪಂಡಿತರತ್ನ ಎ.
ಶಾಂತಿರಾಜ ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ಸರ್ಕಾರ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕ ಧರ್ಮದರ್ಶಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಜಿತೇಂದ್ರ ಕುಮಾರ್
ಅವರಿಗೂ ನಾನು ಕೃತಜ್ಞಾಳಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಮುಖಿಪ್ರಬ್ರಂಢವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಮೈಸೂರಿನ
ಕೆ.ಎಲ್. ವೆಂಕಟೇಶ ಅವರಿಗೂ ನನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

ಬೆಂಗಳೂರು

೨೪-೩-೨೦೦೮

ಕೌಸಲ್ಯ ಧರಣೇಂದ್ರ

ಮುಸ್ತುಡಿ

ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಚಿಂತನೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಚಿಂತನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಕಂದಿ, ಕರಿಸುವಂತಹ ನಿತ್ಯದೇವಪೂಜಾ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿಗಳು ಜೈನ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿವೆ. ಜೈನ ದೇವಪೂಜಾ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷತಾ ಪ್ರಂಜ ಪದ್ಧತಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಈ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿಯನ್ನು ಜೈನ ಧರ್ಮನು ಯಾಯಿಗಳು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಅಕ್ಷತಾ ಪ್ರಂಜ ಎಂಬ ಪದವು, ಅಕ್ಷತಾ ಮತ್ತು ಪ್ರಂಜ ಎಂಬ ಎರಡು ಪದಗಳ ಸಂಯೋಜನೆಯಿಂದ ಆದುದಾಗಿದೆ. ಅಕ್ಷತಾ ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ, ನುಚ್ಚು ಇಲ್ಲದ ಅರ್ಥವಾ ಮುರಿದು ಹೋಗದ ಅಕ್ಷಿ ಎಂದೂ, ಪ್ರಂಜ ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ, ಗುಂಪು ಎಂದೂ ಅರ್ಥವಿದೆ. ಅಕ್ಷಿಯನ್ನು ತುದ್ದಿಕರಿಸಿ ಪೂರ್ಣಪ್ರಮಾಣದ ಅಂದರೆ, ನುಚ್ಚಿಗದ ಅಕ್ಷಿಯನ್ನು ಆರಿಸಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತೊಳಿದು ಒಣಿಸಿ, ಬಸದಿಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ದೇವಪೂಜಾ ಗೃಹಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಂಜಗಳನ್ನಿಡುವ ಜೈನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪದ್ಧತಿಯು ಮಹತ್ವದ ಪೂರ್ಣವಾದುದು.

ಅಕ್ಷತಾ ಪ್ರಂಜ ಜೈನ ಧಾರ್ಮಿಕ ನಿತ್ಯ ವಿಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದು. ಈ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪದ್ಧತಿಯ ಪ್ರಾಚೀನತೆಯನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುವುದು ನಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಇದ್ದರೂ, ಹತ್ತನೇಯ ತತ್ತಮಾನಕ್ಕಾಗಲೇ ಅದು ಪ್ರಚಲಿತವಿದ್ದುದರ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಉಲ್ಲೇಖಿವಿದೆ. ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಕವಿಯಾದ, ಕವಿ ರತ್ನತ್ರಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದ ಆದಿಕವಿ ಪಂಪನು ಅಕ್ಷತಾ ಪ್ರಂಜದ ಬಗ್ಗೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆದಿತೀಥಂಕರರ ಭವಾವಳಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರಿಸುವಾಗ ಸ್ವಯಂಬುದ್ಧನು ಸುಮೇರು ಪರವರ್ತದ ಅಕ್ಷತಿಮ ಚೈತ್ಯಾಲಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಣ್ಯ ಪ್ರಂಜಾಂಕುರದಂತಿರುವ ಅಕ್ಷತಾಪ್ರಂಜಗಳಿಂದ ಆಚೆಸಿದನು ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ.^{೧೨} ಆದಿಕವಿ ಪಂಪನ ಕಾಲವು ಹತ್ತನೇಯ ತತ್ತಮಾನ

೧. ಅಕ್ಷತಿಮ ಚೈತ್ಯಾಲಯಂಗಳನಿಂಬಿಳಿ ಜಗತ್ತಾವನ ಸರಸೀಸರಿಶ್ವರಿನ್ನಾಧ ತೀರ್ಥಜಲಗಳಿಂದ ಮತಿಮಸ್ತಿಂಬಿಸ್ತಾಂತಸ್ಥಾಗೋತ್ತರ್ವಂಚಂದನಾಗರು ಕರ್ಮಾರಸಮೃತ, ಸುರಭಿಗಂಥಗಳಿಂದಮುಗಣ್ಯಪುಣ್ಯಪ್ರಂಜಾಂಕುರಾನುಕಾರಿಕಳಿಮಾತ್ಕತ ಪ್ರಂಜಂಗಳಿಂದಮಾಮೋದಮೋದಿತೋದ್ದಾಮವಾಚಾಳಷಪ್ಪಿರಣಕುಳಾಕುಳಕುಸುಮದಾಮುಂಗಳಿಂದಮನೇಕಭಕ್ತಿಗ್ರಂಥದಂತರಸಪ್ರಭುರಬಾರು

ವಾದುದರಿಂದ ಅಕ್ಕತಾಪುಂಜದ ನಿತ್ಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪದ್ಧತಿಯು ಕನಿಷ್ಠವೆಂದರೂ ಹತ್ತನೇಯ ತತ್ವಮಾನದಷ್ಟು ಪ್ರಾಚೀನವಾದುದೆಂಬುದು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ, ಈ ಪದ್ಧತಿಯ ಪ್ರಾಚೀನತೆಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ಪೂರ್ವಕಾಲಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೂಯ್ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವಕೊಡಕೂ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದಿಕವಿ ಪಂಪನ ಕಾಲಕ್ಕಾಗಲೇ ಅಕ್ಕತಾಪುಂಜ ನಿತ್ಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪೂಜಾ ಪದ್ಧತಿಯು ಪ್ರಚಲಿತವಿದ್ದುದರಿಂದ ಅದರ ಉಲ್ಲೇಖಿವು ಆದಿಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಿರುವುದು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕನಾಂಟಿಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿರುವ ಚೈನಿಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿಗಳಲ್ಲಿ, ನೋಂಟಿಗಳ ಆಚರಣೆಗೂ ಆದ್ಯ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ನೋಂಟಿಗಳ ಮಹತ್ವ, ಆಚರಣೆ ವಿಧಿ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿರುವಂತಹ ನೂರಾರು ಸ್ವತಂತ್ರ, ನೋಂಟಿಕಥೆಗಳು ರಚನೆಯಾಗಿವೆ. ನೋಂಟಿ ಕಥೆಗಳ ಸ್ವತಂತ್ರ, ರಚನಾಕಾಲವನ್ನು ಸುಮಾರು ಕ್ರ.ಶ. ೧೨ನೇಯ ತತ್ವಮಾನವೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗಿದ್ದು ಆ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕತಾಪುಂಜದ ಬಗ್ಗೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ.^೧ ಅಂದರೆ ಅಕ್ಕತಾಪುಂಜದ ನಿತ್ಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪದ್ಧತಿಯು ಸುಮಾರು ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ತತ್ವಮಾನಕ್ಕಾಗಲೇ ನೋಂಟಿ ಆಚರಣೆಗಳ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿ ಬೆರೆತು ಹೋಗಿತ್ತು ಎಂಬುದು ಇದರಿಂದ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಭಕ್ತಿ ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ಪೂರಕವಾದ ರಚನೆಗಳೇ ಸ್ತೋತ್ರಗಳು. ದೇವಪೂಜಾ ವಿಧಿ ವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತೋತ್ರಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಮಹತ್ವಪೂರ್ವವಾಗಿದೆ. ಸ್ತೋತ್ರ, ರಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕತಾಪುಂಜದ ಉಲ್ಲೇಖಿವಿದ್ದು ಅದರ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಅವುಗಳು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತವೆ.^೨

ಅಕ್ಕತಾಪುಂಜದ ಬಗ್ಗೆ ಶಾಸನ ಉಲ್ಲೇಖಿವೂ ಇದೆ. ಶ್ರೀಕೃತ್ತಿತ್ವ, ಶ್ರವಣಬೀಳಗಳದ ಇಂದ್ರಗಿರಿಯ ಅಷ್ಟ ದಿಕ್ಕಾಲಕ ಮಂಟಪದ ಬಳಿ ಇರುವ, ಕ್ರ.ಶ. ಚರುಕಂಗಳಿಂದಮೂಕಾಕಾಶಸ್ತಂಪಿಕಶಕಲಸ್ಮೂಲಕಪ್ರಾರಂಭಿಸುವುದಿಂದಮತಿಬಹಳದವ್ಯಮಾನಕಾಳಾಗರು ಧೂವಾಯ ಸ್ವಿಫ್ಟ್‌ಟಿಕಫ್ಲಾನ್‌ಹ್ಯಾಮ್‌ಲಾಂಟಿಕ್ ಧೂವಂಗಳಿಂದಮಾತ್ರ ಹಳೆಯಾಗಿ ಸುರಸುರುಚಿರಫಲನಿಷಯುಗಳಿಂದಮತ್ತಮುತ್ತಪ್ಪಜಾಂಬೂನದಸುಸುಮಂಗಳಿಂದದ್ವಿಧಿತರತ್ತಪ್ರದೀಪಗಳಿಂದಮತಿತರಳಮುಕ್ತಾಮಣಿಪ್ರಳಂಗಳಿಂದಮನೇಕವ್ಯಕ್ತಾರದೇವಾಂಗವಸ್ತುವಿತಾನಂಗಳಿಂದಮನುಕ್ರಮಂದವ್ಯಾದಚರ್ಚಿಸಿವರ್ತಿತ ದೇವತಾರ್ಚನನಾಗಿ

(ಆದಿಪುರಾಣ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ೨, ೩೨-ವರ್ಚನ)

೧. ಚಂದನಷ್ಟಿನೋಂಟಿ.

೨.. ಸಲೆವ್‌ಎಂಟಿವೀಯುವ ಮುಕುತಿಂಬುವಾ ಸಿಲಯಪಾಲಪ್ರದೇಂದು ನಾಂ॥

ಕಲಮಾಕ್ಕತೆಯ ಪುಂಜಗಳನಷ್ಟಿಸಿ ಒಲಿದುಬೇಡುವೆ ನಿಮ್ಮನು॥

[ಸ್ತೋತ್ರ ಪೂಜಾ ಸಂಗ್ರಹ (ಸಂ)ವಂಡಿತ ಪ. ನಾಗರಾಜಯ್ಯ ಮತ್ತು

ಎಂ.ಪಿ.ಎಲ್. ಕಾಂತೆ]

ಇಂತ್ಯಿಲಿರ ಶಾಸನೋಂದರಲ್ಲಿ ಗೇರುಸೊಪ್ಪೆಯ ಕಂಬಯ್ಯ ಎಂಬುವವನು ಒಂದು ಮುಡಿ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಅಕ್ಕತಾಪುಂಜ ಎಂದಿ ವಿಧಾನಕ್ಕಾಗಿ ನೀಡಿದುದರ ಉಲ್ಲೇಖಿವಿದೆ.^೪ ಅಕ್ಕತಾ ಪುಂಜವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವ ಶಾಸನಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡುಬರದಿದ್ದರೂ, ಇಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿರುವ ಶಾಸನವು ಆದರ ಪ್ರಮುಖಿತೆಗೆ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ.

ಪುಂಜವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅಕ್ಕಿಯ ಅಕ್ಕತೆಯಲ್ಲಿಡುವ ಪದ್ದತಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆಯಾದರೂ, ಉತ್ತರ ಕನ್ವಾಟಕದ ಧಾರವಾದ, ಬೆಳಗಾಂ, ಬಿಜಾಪುರ ಮುಂತಾದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಗೋಧಿ ಮತ್ತು ಜೋಳದ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಪುಂಜಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸುವ ಪದ್ದತಿಯೂ ಇದೆ. ಉತ್ತರ ಕನ್ವಾಟಕದ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿನ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಜ್ಯೇನ ನಿವಾಸಿಗಳು ಒಹುತೇಕ ವ್ಯವಸಾಯಗಾರರಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಗೋಧಿ ಮತ್ತು ಜೋಳ ಆ ಪ್ರದೇಶದ ಮುಖ್ಯ ಬೆಳೆಯಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ತಾವೇಬೆಳೆದ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಪುಂಜಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸುವ ಪದ್ದತಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಅಕ್ಕತಾ ಪುಂಜದ ಉಲ್ಲೇಖಿಗಳಿದ್ದರೂ ಆದರ ವಿನ್ಯಾಸಕ್ರಮದ ಬಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ವಿವರಣೆಗಳು ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ. ದಿನನಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಸದಿ ಮತ್ತು ಮನೆಯ ದೇವಪೂಜಾಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಸ್ವಸ್ತಿಕ, ಒಂ ಮತ್ತು ಪಂಚಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳನ್ನು ಭಾವಿಸಿ ಪುಂಜಗಳನ್ನು ಇಡುವ ಪದ್ದತಿ ಇರುವುದಾದರೂ, ಪರಾದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಏತೇಷ ಪುಂಜ ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವ ಕ್ರಮವೂ ಇದೆ.

ಉ. ಶ್ರೀ ಮತ್ತುರಮಗಂಭೀರ ಸ್ವಾದ್ಯಾದ್ಯಾಮೋ^೫

ಘಲಾಂಭನಂ ಜೀಯಾತ್ಯೇ ಲೋಕ್ತಾಭಸ್ತು

ಶಾಸನಂ ಜನತಾಸನಂ॥ ಸಖಿ ವರ್ಷಸಾ

ವಿರದ ಇಳಿಣಿನೆಯವಿಳಂಬಿ ಸಂಪತ್ತಿ

ರದ ಮಾಫಿ ಶುದ್ಧಿ ದರಲು ಗೇರುಸೊಪ್ಪೆಯ

ಚವುಡಿ ತೆಟ್ಟರು ಅಗಣಿಚೋವ್ಯಾಯ್ಯನ ಮಗ ಕಂಬ

ಯ್ಯನು ತನ್ನ ಕ್ಷೇತ್ರ ಆದಹಾಕಿರಲಾಗಿ ಚ

ವೃಡಿ ಸಟ್ಟರು ಆದನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಟ್ಟದ

ಕೈ ಪೂಂದು ತಂಡಕೈ ಆಹಾರದಾನ ತ್ಯಾಗದ

ಬ್ರಹ್ಮನ ಮುಂದಣ ಹೂವಿನ ತೋಟ ವ್ರೋಂದ

ದು ಮುಡಿ ಅಕ್ಕ ಅಕ್ಕತೆ ಪುಂಜ ಇಷ್ಟನು ಆ

ಚಂದ್ರಾಕ್ಷಸ್ವಾಯಿಯಾಗಿ ನಾವು ನಡೆಸಿ

ಬಹೆವು ಮಂಗಲಮ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ !!!

(ಇ.ಎ ಸಂಪುಟ ನಿ, ಸಂಪ್ರಯ್ಯ ಕಿ.ಬಿ.ಎ, ದೂಡ್ಯಬೆಟ್ಟ)

ವಿಶೇಷ ಪುಂಜಾ ವಿನ್ಯಾಸಗಳು ಕಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಜೈನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪೂರ್ಣಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ ಎಂಬುವುದು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ ಚತುರ್ಗಳಿಂದಲೇ ಸ್ವಾಷಾವಾಗಿದೆ. ಅಕ್ಕತಾಪುಂಜದಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃತ್ತ ಗೊಂಡಿರುವ ಜೈನತತ್ವಗಳು, ಜೈನ ಲೋಕಾಕಾರದ ವಿವರಗಳು, ಕಾಲ ವಿಭಜನೆ, ಧರ್ಮಲಾಂಭನಗಳು, ಯಂತ್ರಗಳು ಹಾಗೂ ಇತರ ವಿಷಯಗಳು ಗಹನವಾದವುಗಳಾದರೂ, ಆಕರ್ಷಕ ಪುಂಜ ವಿನ್ಯಾಸಗಳು ಅವುಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲು ಪೂರಕವಾಗಿವೆ. ಪುಂಜವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವುದು ಸುಲಭವಾದುದೇನೂ ಅಲ್ಲ, ಅದಕ್ಕೆ ಜೈನಸಿದ್ಧಾಂತದ ಅರಿವು ಆವಶ್ಯಕವಾಗಿದ್ದು ದಾರ್ಶನಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಪುಂಜವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಪುಂಜ ರಚನೆಯು ಧರ್ಮಧ್ಯಾನದ ಪ್ರತೀಕವೇ ಆಗಿದೆ. ಪುಂಜಗಳ ವಿವಿಧ ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವವರು ಅಯಾಪುಂಜಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಧರ್ಮಧ್ಯಾನ ನಿರತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪುಂಜವಿನ್ಯಾಸಗಳಿಗೆ ಜೈನ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಸ್ಥಾನವಿದೆ ಎಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.

ಅಕ್ಕತಾ ಪುಂಜಗಳ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮಹತ್ವವು ದೇವಪೂಜಾ ನಿತ್ಯವಿಧಿಯಾದ ಅಷ್ಟ ವಿಧಾಚರನೆಯೊಂದಿಗೆ ವಿಲೀನಗೊಂಡಿದೆ. ಬಸದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿಷೇಕ - ನಿತ್ಯ ಪೂಜಾ ವಿಧಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಪುರೋಹಿತರು ಪ್ರತಿ ಹಂತದಲ್ಲಿಯೂ ದೀಪವನ್ನು ಬೆಳಗಿಸುತ್ತಾ ಅಷ್ಟ ವಿಧಾಚರನಾ ಪೂಜಾವಿಧಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ತಬ್ಜೀಯಲ್ಲಿ ಚಂದನದಿಂದ ಸ್ವರ್ಣಕ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಬರೆದು ಅದರ ಮೇಲೆ ಮೂರು ಅಥವಾ ಐದು ಅಥವಾ ಒಂಬತ್ತು ಪುಂಜಗಳನ್ನು ಇಡುವ ಕ್ರಮವಿದೆ. ಮೂರು ಪುಂಜಗಳು ರತ್ನತ್ರಯ ಪ್ರತೀಕವೂ, ಐದು ಪುಂಜಗಳು ಪಂಚ ಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳ ಪ್ರತೀಕವೂ ಮತ್ತು ಒಂಬತ್ತು ಪುಂಜಗಳು ನವದೇವತೆಗಳ ಪ್ರತೀಕವೂ ಆಗಿವೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕತಾ ಪುಂಜ ವಿಧಿಗೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮಹತ್ವವಿದೆ. ಚಿಂತನೆಯ ಪ್ರತೀಕಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವಂತಿಲ್ಲ.

ಪುಂಜ ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಒಂದೆಡೆ ಕಲೆಹಾಕುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಇದುವರೆಗೂ ಯಾರೂ ಮಾಡಿರುವಂತೆ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ; ಅಲ್ಲದೆ, ಅವುಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವಂತಹ ಆಧಾರಗ್ರಂಥಗಳೂ ಕಂಡುಬಂದಿಲ್ಲ. ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ನನ್ನ ಹಿರಿಯ ಅಕ್ಕ ಶ್ರೀಮತಿ ಕೌಸಲ್ಯಾ ಧರಣೀಂದ್ರ ಅವರು ಈ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಹೆಮ್ಮೆಯ ವಿಚಾರ. ಸ್ವತಃ ಪುಂಜ ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ, ಅವುಗಳ ಚತುರ್ಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಪ್ರಸ್ತುತವನ್ನು ಹೊರತಂದಿರುವುದು ಸಂತೋಷದ ವಿಷಯವೇ ಆಗಿದೆ.

ಜ್ಯೇನ ಸಿದ್ಧಾಂತ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಇತಿಹಾಸದ ಅಧ್ಯಯನದ ಕಡೆಗೆ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಮನಸ್ಸನ್ನ ಹರಿಸಿರುವ ಅವರಿಗೆ ನಾನು ಅಭಿನಂದನೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅವರ ಈ ಕಿರುಹೊತ್ತಿಗೆ ಮುನ್ನಡಿಯನ್ನು ಬರೆಯುವ ಅವಕಾಶ ದೊರೆತಿರುವುದು ನನ್ನ ಪುಣ್ಯ ವಿಶೇಷವೆಂದೇ ನಾನು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಧರ್ಮ-ಕಲೆ-ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇವು ಮುಹೂರಿಗೊಂಡು ಮೃದಳಿದಿರುವ ಆಕ್ಷತಾ ಪ್ರಂಜವು ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಜ್ಯೇನಧರ್ಮವು ನೀಡಿರುವ ವಿಶೇಷ ಶೋದುಗೆಯಾಗಿದೆ.

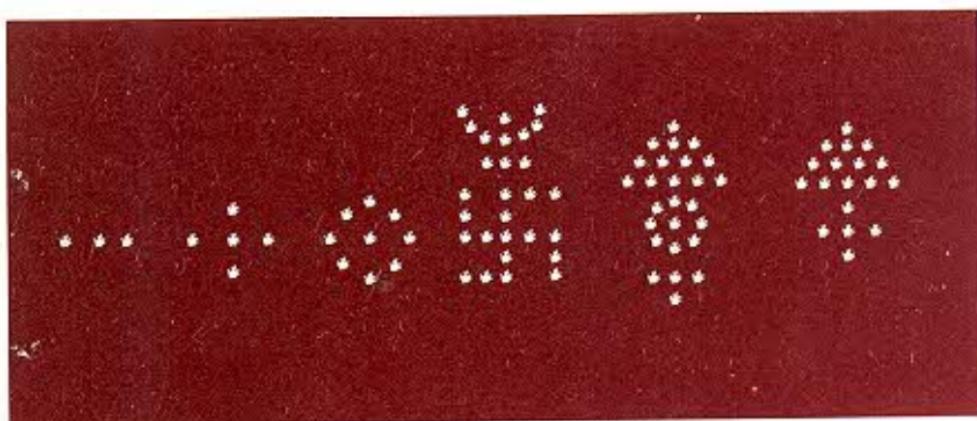
ಡಾ॥ ವಸಂತಕುಮಾರಿ

ಪ್ರೌಢೆಸರ್
ಇತಿಹಾಸ ವಿಭಾಗ
ಮಹಾತಾನೆ ಕಾಲೇಜು-ಮೈಸೂರು

ಶುಭೇಂ

ಜ್ಯೇನ ಸಂಸ್ಕृತಿ ಮತ್ತು ಅರ್ಕತಾ ಪ್ರಂಜ
ಪ್ರಚಲಿತ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರಂಜಗಳು

ಸಮೃದ್ಧಿ

ಸಾರ್ವಾನ್ ಬಿನೇಂದ್ರ ಉಂಡ್ರಾನ್ ಸಿದ್ಧಾನಾಚಾರ್ಯ - ಪಾಠ ಕಾನ್ನಾಥೊನ್ |
ರತ್ನತ್ರಯಂಚ ವಂದೇ ರತ್ನತ್ರಯ ಸಿದ್ಧಯೀ ಭರ್ತ್ |
ಪಾಂತುಶ್ರೀ ಪಾದ ಪದ್ಮಾನಿ ಪಂಚಾನಾಂ ಪರಮೇಷ್ಠಿನಾಂ |
ಲಾಲಿತಾನಿ ಶುರಾಧೀಕ ಚೊಡಾಮಣಿ ಮರೀಚಭಿಃ ||

ಭಗವಂತನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅಗಲಿ, ಮನೆಯ ದೇವರ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅಗಲಿ, ಪ್ರಂಜಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡುವ ರೂಪಿಯ ಬಹಳ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಬಂದಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿರುವ ಸರಳ ಪ್ರಂಜ ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

೧. ರತ್ನತ್ರಯಗಳು :

ಸಮೃದ್ಧಿರ್ತನ, ಸಮೃಜ್ಞನ ಮತ್ತು ಸಮೃಕ್ಷಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ರತ್ನತ್ರಯಗಳಿಂದ ಹೆಸರು. ಆತ್ಮನ ಬಗೆಗಿನ ಸರಿಯಾದ ನಂಬಿಕೆ, ತಿಳುವಳಿಕೆ ಮತ್ತು ಶುದ್ಧಾತ್ಮನನ್ನು ಕಾಣಲು ನಾವು ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ಸರಿಯಾದ ಅಚರಣ-ಇವುಗಳು ರತ್ನತ್ರಯಗಳಿನಿಷ್ಟತ್ವವೇ.

ಯಕ್ಷ - ಯಕ್ಷಿಯರ ದರ್ಶನ ಮಾಡುವಾಗ, ಮುನಿಗಳ ದರ್ಶನ ಮಾಡುವಾಗ, ಪ್ರಾಚೀಯನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ರತ್ನತ್ರಯ ಪ್ರಂಜವನ್ನು ಇಡುಪುಡು ವಾಡಿಕೆ.

ಆಕ್ರಮಾ ಪ್ರಂಜದಲ್ಲಿ ಮೂರುಪ್ರಂಜಗಳನ್ನು ಎಡಭಾಗದಿಂದ ಬಲಭಾಗಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟು ರತ್ನತ್ರಯಗಳನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

೨. ಪಂಚ ಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳು :

ಅರಹಂತರು, ಸಿದ್ಧರು, ಆಚಾರ್ಯರು, ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ಮತ್ತು ಸರ್ವಸಾಧುಗಳು ಇವರು ಪಂಚಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳು (ವಿವರಗಳಿಗೆ ಭಾಗ-೨ರ ಪಂಚಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳ ವಿಭಾಗವನ್ನು ನೋಡಿ). ಆಕ್ರಮಾ ಪ್ರಂಜದಲ್ಲಿ ಪಂಚ ಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಬಿಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮಧ್ಯದ ಪ್ರಂಜವು ಅರಹಂತರಿಗೂ ಆದರ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಂಜವು ಸಿದ್ಧರಿಗೂ ಬಲಭಾಗದ ಪ್ರಂಜವು ಆಚಾರ್ಯರಿಗೂ ಕಳಭಾಗದ ಪ್ರಂಜವು ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಗೂ ಎಡಭಾಗದ ಪ್ರಂಜವು ಸರ್ವಸಾಧುಗಳಿಗೂ ಸಂಕೇತವಾಗುತ್ತದೆ.

೩. ನವದೇವತೆಗಳು :

ಅರಹಂತರು, ಸಿದ್ಧರು, ಆಚಾರ್ಯರು, ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು, ಸರ್ವಸಾಧುಗಳು, ಜಿನಧರ್ಮ, ಜಿನಾಗಮ, ಜಿನಚೈತ್ಯ ಮತ್ತು ಜಿನಚೈತ್ಯಾಲಯಗಳಿಗೆ ನವದೇವತೆಗಳಿನ್ನತಾರೆ (ವಿವರಗಳಿಗೆ ಭಾಗ-೨ರಲ್ಲಿರುವ ನವದೇವತೆಗಳ ವಿಭಾಗವನ್ನು

ನೋಡಿ). ಅವುಗಳನ್ನು ಆಕ್ಷತಾಪ್ರಂಜದಲ್ಲಿ ಈ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಇಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೆ ತಿಳಿಸಿರುವಂತೆ ಪಂಚ ಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳನ್ನು ಮೊದಲಿಗೆ ಸಂಕೇತಿಸಿ, ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ಮತ್ತು ಸಾಧುಗಳು ಇವರನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸುವ ಪ್ರಂಜದ ನಡುವಿನಿಂದ ವ್ಯಾರಂಭಿಸಿ ಒಟ್ಟು ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಂಜಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಲಿನ ನಾಲ್ಕುನಡುವಿನ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಇಡಬೇಕು. ಅವು ಜನ ಧರ್ಮ, ಜೀವಾಗಮ, ಜಿನಚೈತ್ಯ ಮತ್ತು ಜಿನಚೈತ್ಯಾಲಯಗಳನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸುತ್ತವೆ.

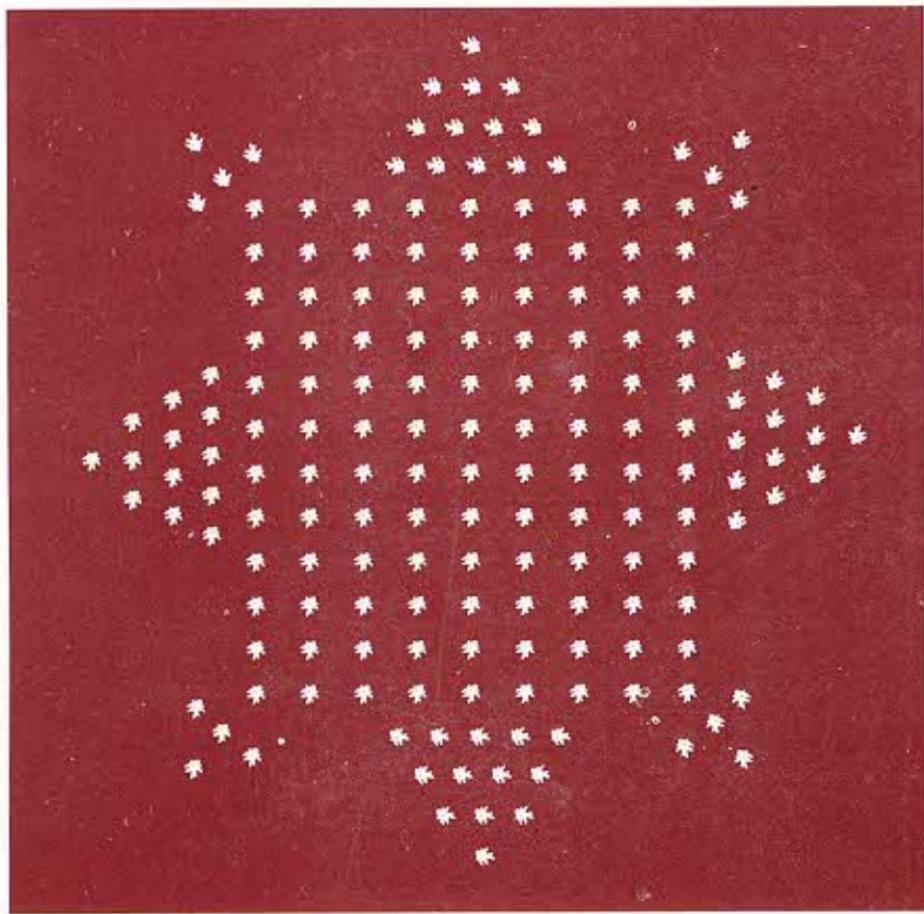
೪. ಸ್ವಸ್ತಿಕ :

ಇದು ಏತೇಷವಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಲಾಂಭನವಾಗಿದೆ. ಸ್ವಸ್ತಿಕದ ನಾಲ್ಕು ವಿಭಾಗಗಳು, ರತ್ನತ್ರಯಗಳನ್ನು, ಅಳ ತೀರ್ಥಂಕರರನ್ನು, ಪಂಚಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಹಾರಣ ಚರಣಗಳನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸುತ್ತವೆ. ಕೆಳಗಿನದ್ದು ರತ್ನತ್ರಯವನ್ನೂ ಎಡಗಡೆಯದು ಇವ್ವತ್ತನಾಲ್ಕು ತೀರ್ಥಂಕರರನ್ನೂ ಮೇಲ್ಮೈಗವು ಪಂಚಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳನ್ನೂ ಬಲಭಾಗವು ಹಾರಣ ಚರಣಗಳನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಸ್ವಸ್ತಿಕವನ್ನು ಚತುರ್ಗತಿ ಭ್ರಮಣದ ಸಂಕೇತವೆಂದೂ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಸ್ವಸ್ತಿಕದ ಮೇಲೆ ಮೂರುಪ್ರಂಜಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ರತ್ನತ್ರಯಗಳನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸುವುದುಂಟು. ಅದರ ಮೇಲೆ ಅರ್ಥಚಂದ್ರಾಕಾರವನ್ನೂ ಹಾಗೂ ಅದರ ನಡುವೆ ಒಂದು ಪ್ರಂಜವನ್ನೂ ಬಿಡುಸುವುದುಂಟು. ರತ್ನತ್ರಯಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಚತುರ್ಗತಿಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಹೊಂದಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದೆಂಬುದರ ಸಂಕೇತ ಅದು. ಅರ್ಥಚಂದ್ರಾಕಾರವು ಮತ್ತು ನಡುವಿನ ಪ್ರಂಜವು ಮುಕ್ತಿಯ ನೇಲೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಾಗಿದೆ.

೫,೬ ಪಂಚ ಕಲ್ಯಾಣ, ನಾಲ್ಕು ಅನುಯೋಗಗಳು, ರತ್ನತ್ರಯಗಳೊಂದಿಗೆ ನವದೇವತೆಗಳು, ಪಂಚಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳು :

ಗಭಾರವತರಣ, ಜನ್ಮಾಭಿಷೇಕ, ಪರಿನಿಷ್ಠಮಣ, ಕೇವಲಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷಕಲ್ಯಾಣಗಳನ್ನು ನವದೇವತೆಗಳ ಪ್ರಂಜಗಳ ಮೇಲ್ಮೈಗದಲ್ಲಿ, ಏದು ಪ್ರಂಜಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಸಂಕೇತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ; ಅದರ ಮೇಲ್ಮೈಗದಲ್ಲಿನ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಂಜಗಳು ಅನುಯೋಗಗಳಾದ ಪ್ರಥಮಾನುಯೋಗ, ಕರಣಾನುಯೋಗ, ಚರಣಾನುಯೋಗ ಮತ್ತು ದ್ರವ್ಯಾನುಯೋಗಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ; ಅನಂತರ ರತ್ನತ್ರಯಗಳನ್ನು ಮೂರು ಪ್ರಂಜಗಳಿಂದಲೂ ಹಾಗೂ ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಒಂದು ಪ್ರಂಜದಿಂದಲೂ ಸಂಕೇತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ

೧೦೮ ಜಾಪ್ಯಮಂತ್ರ

ಚತುಷ್ಪಾದಾಯ ಸೌರಂಭ ಸಮಾರಂಭಾರಂಭ ತ್ರಿಕರಣ
 ಕೃತಕಾರಿ ತಾನುಮೋದವೆಂಬುವು ಗುಣವೆತ್ತಲ್ |
 ತತವೆಂಟುಭೇದದಿಂದಂಟುವ ನೂರೆಂಟು ಮಲತತಿಮೀಂಟಿ
 ಲಪರಾಚಿತ ಮಂತ್ರವ ಜವಿಸ್ಯೆ ||

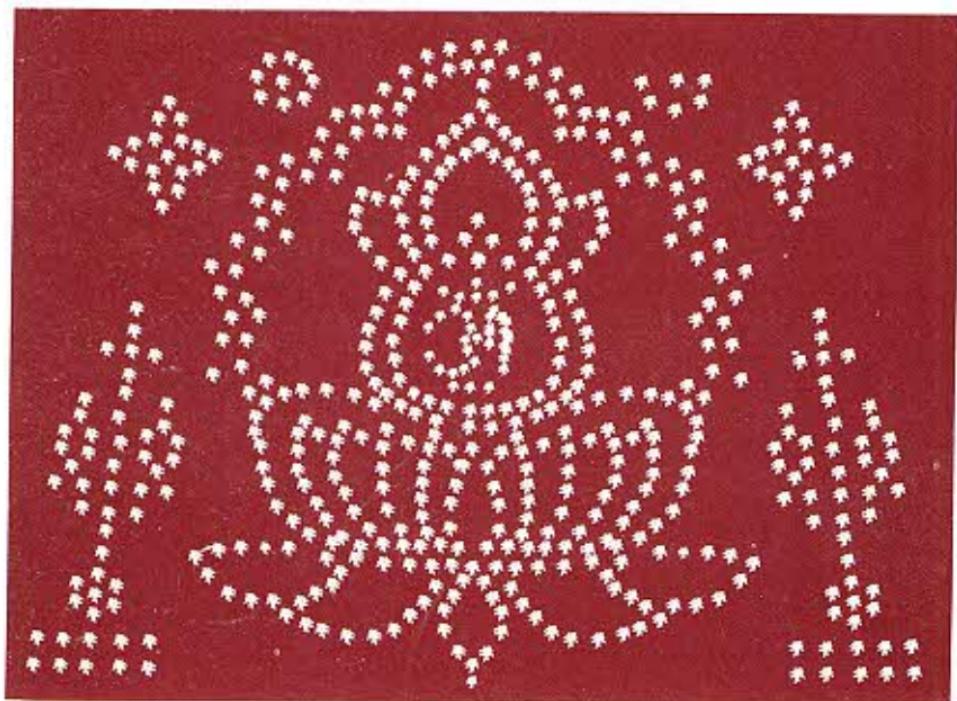
ಪಂಚವರಮೇತ್ಯಾಗಳ ಪ್ರಂಜದಮೇಲೂ ಸಂಕೇತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದರಂತೆ ಯೇ ಜಾಪ್ಯ ಪ್ರಂಜಗಳ ಮೇಲೆಯೂ ಇದನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾ ಹರಣೆಗೆ ನೂರೆಂಟು ಸಲ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಜಸಿಸುತ್ತಾ ಪ್ರಂಜಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಅದರ ಮೇಲ್ನಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಕೇತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

೨. ೧೦೮ ಜಾಪ್ಯ ಮಂತ್ರ ಪ್ರಂಜ :

ಒಮ್ಮೋಕಾರಮಂತ್ರವನ್ನು ಸೃಂಗಿಸುತ್ತಾ ಒಂಬತ್ತು ಒಂಬತ್ತು ಪ್ರಂಜಗಳನ್ನು ಹನ್ನರಡು ಬಾರಿ ಇಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಪಂಚಕಲ್ಯಾಣಕಗಳನ್ನು, ಚತು ರಾನುಯೋಗಗಳನ್ನು, ರತ್ನತ್ರಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ನಾಲ್ಕುಕಡೆಯೂ ಹೀಗೆಯೇ ಪ್ರಂಜಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ವಿದಿಕ್ಕು ಎಂದರೆ - ನಾಲ್ಕು ಮೂಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಕೇತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ವರ್ತೇಷ ಪುಂಜಗಳು

ಮಂಗಲ ಕಲಕ

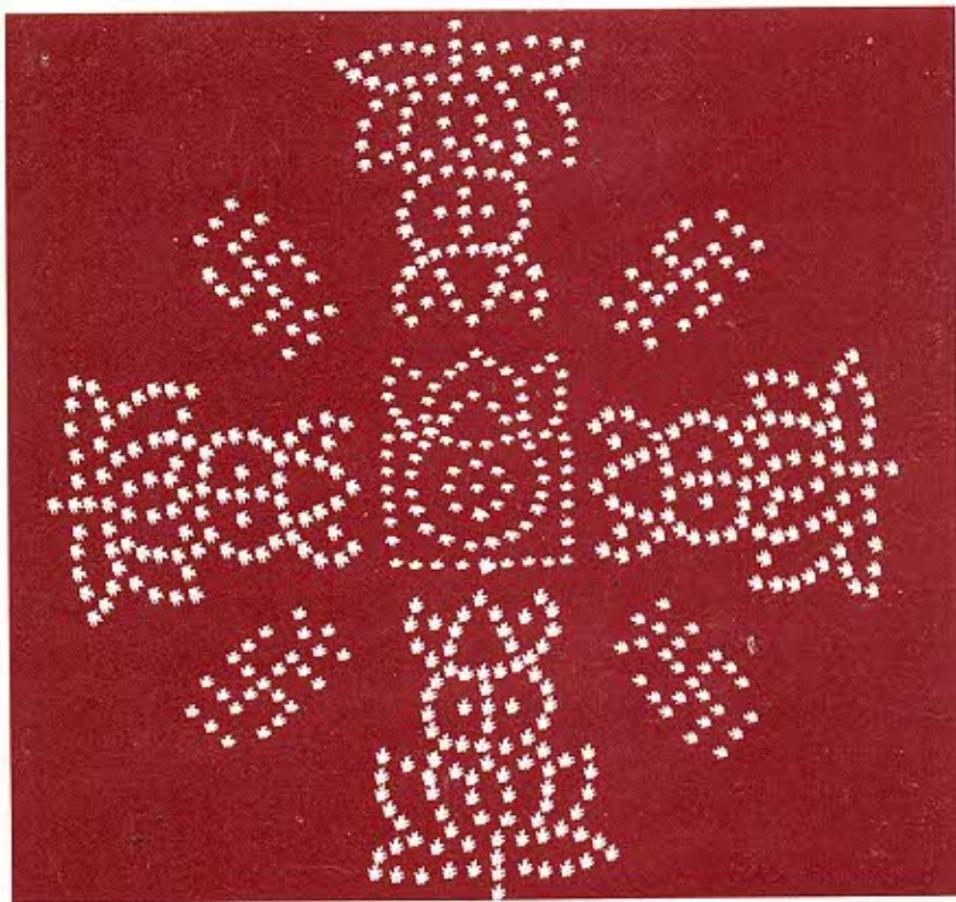
ವಿನ್ಯಾಸ ೧

ಶ್ರೀಶಾತಕುಂಭಮಯುಕುಂಭಯುಗಂ ।

ಸುಧಾಭಿ ರಾಕಂಶಪೂಣಿ ಮತಿರಮ್ಮಪಯೋಚವಕ್ತಂ ॥

ಸಂಸೂಚಿತಾವಿಲನಿಧಿಶ್ವರಪೃತ್ಯಲಾಭಂ ।

ಜ್ಯೇಂದ್ರಿ ನಿಶಾಂತವಮಯೇ ಜನನೀ ನಿದಧ್ಯಾ ॥

మంగళ కలశ (ఎన్నాస 2)

వివిధాకార కల్పితాల్పుకేతన మాలా లంబమాన
 ధవల కలశాష్టక దభ్య మాలావరణ
 విభ్రాజితమయిల మంగల మండిత మహా
 మండపముమం బమమాన యామచే ॥

ಕಲಶವು ಅಷ್ಟಮಂಗಲಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಇದು ಮಂಗಲಕರವಾದದ್ದು ಜನರಜನನಿಯು ಅತಿ ರಮ್ಯವಾದ ಎರಡು ತುಂಬಿದ ಕಲಶಗಳನ್ನು ಬೆಳಗಿನ ರ್ಯಾಫಾವದ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡೆಳಿಂದು ಜ್ಯೇಂಸ ಪುರಾಣಗಳು ವರ್ಣಿಸುತ್ತವೆ. ಲೌಕಿಕ ಮತ್ತು ಅಲೌಕಿಕ ನಿರ್ಧಿಗಳಿಗೆ ಒಡೆಯನಾಗುವ ಪ್ರತ್ಯನನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾಂದು ಆ ಕಲಶಗಳು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ.

ಕಲಶವೆಂದರೆ ನೀರಿನಿಂದ ಸುತ್ತುವರೆದದ್ದು ಎಂದರ್ಥ. ಹಾಗೆಯೇ ಅದು ಈ ಶರೀರಸ್ಥನಾದ ಆತ್ಮನು ಅನಂತ ಗುಣನಿರ್ಧಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರುವನೆಂಬಿದನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸುತ್ತದೆ. ಮಂಗಳ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಕಲಶವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕಲಶದ ಕಂತದಲ್ಲಿ ರತ್ನತ್ರಯ ಪ್ರತೀಕಗಳಾಗಿ ಮೂರು ಎಲೆಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಪಂಚಪದದ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಇದು ಎಲೆಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು ಅಲಂಕರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ತುಂಬಿದ ಕಲಶ ಪೂರ್ಣತೆಯ ಭಾವವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಶುಭಕೆಲಸಗಳು ಯಾವ ತೊಂದರೆಯೂ ಇಲ್ಲದ ಪೂರ್ಣವಾಗಲೆಂದು ಮಂಗಲ ಕಲಶವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಆಷ್ಟಾಪ್ರಂಜದಲ್ಲಿ ಕಲಶ (ವಿನ್ಯಾಸ ೧) :

ಕಮಲಪೀಠದ ಮೇಲೆ ಕಲಶವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅರಹಂತರನ್ನು ತುಂಕಾರದ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿದೆ. ತುಂಕಾರದ ಕೆಳಗೆ ರತ್ನತ್ರಯಸೂಚಕವಾಗಿ ಮೂರು ಪುಂಜಗಳನ್ನಿಡಲಾಗಿದೆ. ಪುಷ್ಟಮಾಲೆಯಿಂದ ಕಲಶವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದಂತೆ ಪುಂಜಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಇಕ್ಕೆಲದಲ್ಲಿ ಬಿಡಿಪುಷ್ಟವನ್ನು ರಚಿಸಿದೆ. ಎದಬಲಗಳಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರ, ರನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆಕ್ಷಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ ಜ್ಯೋತಿಸೂಚಕವಾಗಿ ದೀಪಗಳನ್ನು ಬೆಳಗಳಾಗಿದೆ.

ಆಷ್ಟಾಪ್ರಂಜದಲ್ಲಿ ಕಲಶ (ವಿನ್ಯಾಸ ೨) :

ಪೀಠದ ಮೇಲೆ ಪಂಚ ಕಲಶಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮಧ್ಯದ ಕಲಶದ ಮಧ್ಯ ನವದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಒಂಬತ್ತು ಪುಂಜಗಳಿವೆ. ಮೂರು ವೀಳಿಯದ ತಳರುಗಳಿಂದ ಕಲಶವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿ ತೆಂಗಿನ ಘಲವನ್ನು ಇರಿಸಿದಂತೆ ಸಂಕೇತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಉಳಿದ ಹುಂಭಗಳನ್ನು ಕಮಲ ಪೀಠದ ಮೇಲೆ ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರ ನಡುವೆ ಪಂಚಪರಮೇಷ್ಠಿ ಸೂಚಕವಾದ ಇದು ಇದು ಪುಂಜಗಳನ್ನು ಇಡಲಾಗಿದೆ. ಸುತ್ತಲೂ ನಾಲ್ಕು ಸ್ವಸ್ತಿಕಗಳನ್ನೂ, ಸ್ವಸ್ತಿಕದ ಕೆಳಗೆ ರತ್ನತ್ರಯ ಪ್ರತೀಕವಾದ ಮೂರುಪುಂಜಗಳನ್ನೂ ಇಡಲಾಗಿದೆ. ಚತುರ್ಭಾಗತೆಯಲ್ಲಿ ಅಲೆಯುತ್ತಿರುವ ಜೀವನಿಗೆ

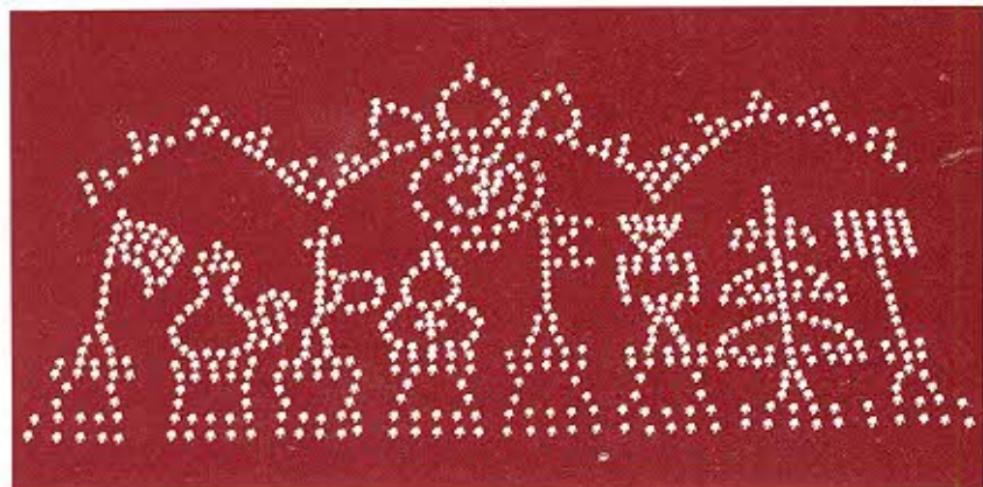
ಜ್ಯೋತಿಂಸ್ವರ್ಪಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಅಕ್ಷಯಾಪ್ಯಂಜ

೮

ರತ್ನತ್ರಯ ಪ್ರಾಚಿಯಾಗಿ, ಆ ಜೀವನು ಚತುರ್ಥಿಯಿಂದ ವಿಮುಕ್ತಗೊಂಡು
ಅನಂತ ಸುಖಕ್ಕೆ ಒಡೆಯನಾಗುವನೆಂಬುದನ್ನು ಕಲಶ ಮತ್ತು ಸ್ವಸ್ತಿಕಗಳು ಸೂಚಿಸು
ತ್ತವೇ.

ಅತ್ಯಧಿಮರಕಲಶ ಪ್ರಾಚಿಗಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸೋ.

ಅಪ್ರಮಂಗಲಗಳು

ಭೃಂಗಾರಫಂಟಾದ್ವಜಮಬ್ರತಿಷ್ಠಿ - ।
 ಪ್ರಾದರ್ಶಚಕ್ರತ್ರಯತಾಲವ್ಯಂತಿ: ।
 ಸಹ್ಯಮರಾದ್ವೀರವರಮಂಗಲಾಘ್ರೀಣಃ ।
 ಶ್ರೀಪಾಶ್ವನಾಥಾಂಭ್ರಯುಗಂಯಚೀದಂ॥

ಅಷ್ಟಮಂಗಲಗಳು ತೀರ್ಥಂಕರರ ಪ್ರಣಾರಚನಾತಿಶಯಗಳು. ಭೃಂಗಾರ, ತಾಲ, ಕಲಶ, ಧ್ವಜ, ಸುಪ್ರತಿಷ್ಠ, ಶ್ರೇತಾತಪತ್ರ, ದರ್ಶಣ, ಚಾಮರ ಇವು ಅಷ್ಟಮಂಗಲ ದ್ರವ್ಯಗಳು.

ಇವು ಗಂಧಕುಟಿಯ ಶ್ರೀಮೇವಿಲಾಹಿತದ ಎರಡನೆಯ ಪೀಠದ ಸುತ್ತಲೂ ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ತೋಭಿಸುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.

ಅಷ್ಟ ಮಂಗಲಗಳು ಭಗವಂತನ ಪೂಜಾಪರಿಕರಗಳು. ಜನ್ಮಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸು ಎಂದು ಭೃಂಗಾರದ ನಾಲದಿಂದ ಭಗವಂತನ ಪಾದಗಳಿಗೆ ನೀರನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ.

ತಾಲ ಎಂದರೆ ಜಯ ಘಂಟೆಯನ್ನು ಬಾರಿಸಿ ಭಗವಂತನ ಜಯಫೋಷವನ್ನು ಸಾರುತ್ತಾರೆ.

ಕನ್ನಡಿಯು ಭಗವಂತನ ಕೇವಲಜ್ಞಾನ ಸೂಚಕವಾಗಿದೆ.

ತುಂಬಿದ ಕಲಶ ಭಗವಂತನ ಅನಂತ ಸುಖದ್ವೈತಕವಾಗಿದೆ.

ಭಗವಂತನ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಧ್ವಜವು ಸಾರುತ್ತದೆ.

ಸುಪ್ರತಿಷ್ಠವು ಪೂಜಾಪರಿಕರಗಳನ್ನಿಡುವ ವಾತ್ರ-ಹಾಗೆಯೇ ನಮ್ಮ ಮನವು ಮಂಗಲಕರ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ತಾಳಲಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ.

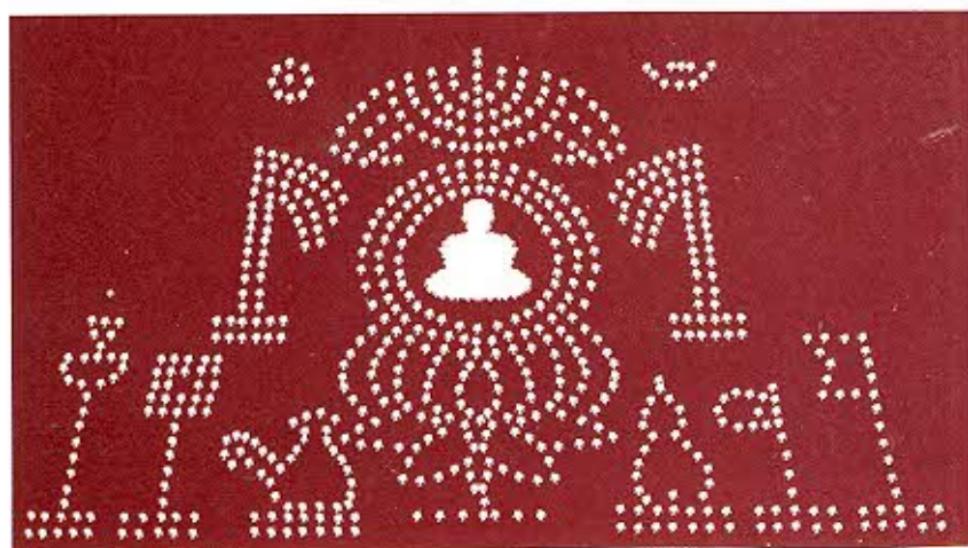
ಶ್ರೀತಭತ್ತವು ಭಗವಂತನು ಮೂರುಲೋಕಮ್ಮೆ ಏಂದಿಲಾದವನೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ದೇವತೆಗಳು ಚಾಮರವನ್ನು ಬೀಳಿ ಭಗವಂತನಿಗೆ ತಮ್ಮೊನಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮಂಗಲದ್ರವ್ಯಗಳು ನಮ್ಮ ವಾಪಮಲವನ್ನು ತೋಳಿದು ಸುಖವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ತುಭೋಷಯೋಗವನ್ನೂ ತುಭಭಾವನೆಗಳನ್ನೂ ಉದ್ದೀಪಿತಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ.

ಅಕ್ಷತಾ ಪುಂಜದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಮಂಗಲಗಳು

ಪೀಠದಮೇಲೆ ಮೊದಲು ಚಾಮರವನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ, ನಂತರ ಭೃಂಗಾರ ಎಂದರೆ ಗಿಂಡಿ, ತಾಲ ಎಂದರೆ ಜಯಘಂಟೆ. ಕಲಶ-ಧ್ವಜ, ಸುಪ್ರತಿಷ್ಠ ಎಂದರೆ ಪೂಜಾ ಪರಿಕರಗಳನ್ನಿಡುವವಾತ್, ನಂತರ ಭತ್ತತ್ಯಯ ಹಾಗೂ ದರ್ಶಣಗಳ ಪುಂಜವನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಭಗವಂತನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಮಂಗಲಗಳಿವೆ ಎಂದು ಸೂಚಿಸಲು ಓಕಾರವನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಒಂಕಾರದ ಮೇಲೆ ಮಂಟಪವನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕೇವಲ ಭಗವಾನ್

ಭಗವಂತನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಮಂಗಲಗಳು

ಶ್ರೀಭುವನಸಾರ ದಿವ್ಯದ್ಭುನಿಸಾರ ಮ | ತ್ರೈಭುನವತತ್ತಾತ್ಮಧರಸಾರಾ ||
ವಿಭವೇಕಸಾರ ವಿದ್ಯಾಸಾರ ಮತಿದೋರು | ಪ್ರಭುವ ನಿರಂಜನಸಿದ್ಧಾ ||

ಕೇವಲೀ ಭಗವಂತನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಮಂಗಲಗಳು

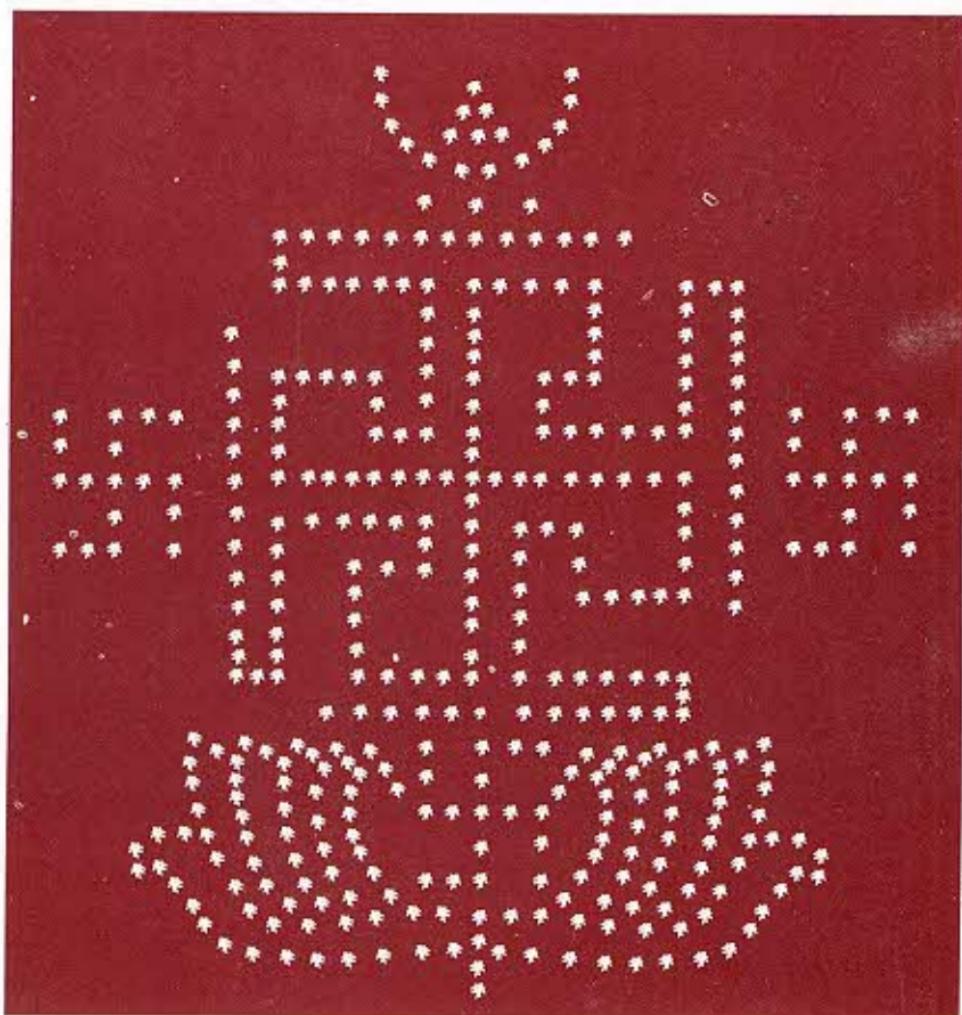
ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೇವಲೀ ಭಗವಂತನ ನಿರಾಕಾರ ಮೂರೀಯನ್ನು ಸ್ವಾಚಿಸಿದೆ. ಮೂರು ಸುತ್ತು ಪುಂಜಗಳಿಂದ ರಕ್ತತ್ರಯಧಾರಿಯು ಗಂಧಕುಚಯಲ್ಲಿ ವಿರಾಜ ಮಾನಸಾಗಿದ್ದನೇಂದು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮೇಲೆ ಭತ್ರತ್ರಯವನ್ನು ಹಾಕಲಾಗಿದೆ. ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರನ್ನು ಬಿಡಿಸಿದೆ. ಭಗವಂತನ ಇಕ್ಕೆಲದಲ್ಲಿ ಬಾಹುರವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿದೆ.

ಭಗವಂತನು ಕಮಲಹೀತದಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿರುವನೇಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಕಮಲವನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮೊದಲು ಸುಪ್ರತಿಷ್ಠ, ದರ್ಶಣ, ಗೀಂಡಿ, ಕಲತ, ತಾಲ, ಧ್ವಜ ಈ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಮಂಗಲಗಳನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

“ಷ್ಟಂಗಾರ ತಾಲ ಕಲತ ಧ್ವಜ ಸುಪ್ರತಿಷ್ಠ, ಶೈತಾತಪತ್ತ,
ವರದರ್ಶಣ ಬಾಹುರಾಣ | ಪತ್ಯೇಕಮಷ್ಟ ತತಕಾನಿ ವಿಭಾಂತಿಯಸ್ಯ
ತಸ್ಯೇನಮಃ ಸ್ತಿಭುವನ ಪ್ರಭಮೇ ಚಿನಾಯ.”

ನಂದಾವತ್ಯ್ಯಾ ಸ್ವಾಸ್ಥ

ಶ್ರೀವತ್ಸ ಸ್ವಾಸ್ಥ ನಂದಾವತ್ಯಾದಪೋತ್ತರತಲಕ್ಷಣ
 ಮಂಭನ್ನವಶತ ವ್ಯಂಜನ ಲಕ್ಷಣ ಲಕ್ಷಿತ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಭಗವಾನ್
 ಅದಿತೀಧಾಂಕರ ಪರಮೇಶ್ವರ ನಮೋನಮಃ ।

ಶಾಂತಿಪ್ರದಾದ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ ಭಾವವನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಸ್ವಸ್ತಿಕ. ಆತ್ಮಗುಣಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವ ಕ್ರೋಧ, ಮಾನ, ಮಾಯಾ ಲೋಭಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ ಭಾವದಿಂದ ಶಾಂತಮಾಡುವುದು ಸ್ವಸ್ತಿಕ.

ಸ್ವಸ್ತಿಕರೋತೀತಿ ಸ್ವಸ್ತಿಕ

ಮಂಗಲವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಈ ಚಿಹ್ನೆಗೆ ಸ್ವಸ್ತಿಕಾ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನಂದ್ಯಾವರ್ತ್ಯ ಸ್ವಸ್ತಿಕ ಚಿಹ್ನವು ತೀರ್ಥಾಂಕರರೇ ಮೊದಲಾದ ಭವ್ಯಜೀವಿಗಳ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಗುರುತುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ನಂದ್ಯಾವರ್ತ್ಯ ಚಿಹ್ನೆಯಳ್ಳಿ ಭವ್ಯಜೀವರು ಸಕಲ ಸದ್ಗುಣಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಘೋರವಾದ ತಪಸ್ವಿಮಾಡಲು ಸಮರ್ಥರಿರುತ್ತಾರೆ. ತಪೋಸಾಧನವ್ಯಾದಿಯಿಂದ ಸ್ವಾರ್ಥಾವರ್ಗವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆಂದು ನಂದ್ಯಾವರ್ತ್ಯ ಚಿಹ್ನೆಯು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಅನಂತಜನ್ಮದಿಂದ ಒಂದಿರುವ ಕರ್ಮಜಾಲವು ಈ ಸ್ವಸ್ತಿಕ ರಚನೆಯಿಂದ ಕೆಡುತ್ತದೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ.

ಆಕ್ಷತಾಪ್ರಂಜದಲ್ಲಿ ಸ್ವಸ್ತಿಕ

ನಡುವೆ ಅರಹಂತ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸಾಫ್ತಿಸಿ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಎಂಟು ಎಂಟು ಪ್ರಂಜಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಸಮಾನ ಬಾಹುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಬಾಹುಗಳನ್ನು ಏದು ಪ್ರಂಜಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಕೆಳಮುಖಿವಾಗಿ, ಮತ್ತೆ ಒಳ ಮುಖಿವಾಗಿ ಏದು ಪ್ರಂಜಗಳನ್ನು ಅಡ್ಡವಾಗಿ ಹಾಕಿ ಮತ್ತೆ ಮೂರು ಪ್ರಂಜಗಳಿಂದ ಮೇಲ್ಮೈಯಿವಾಗಿಸಿ ಅದನ್ನು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಮೂರು ಪ್ರಂಜಗಳಿಂದ ಅಡ್ಡವಾಗಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಕೆಳಮುಖಿವಾಗಿ ಸ್ವಸ್ತಿಕದ ಬಾಹುವಿನವರೆಗೂ ಆರು ಪ್ರಂಜಗಳನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕು.

ನಂತರ ಹೊರಮೋಗವಾಗಿ ಏಳುಪ್ರಂಜಗಳನ್ನು ಅಡ್ಡವಾಗಿ ರಚಿಸಿ – ಮೂರು ಪ್ರಂಜಗಳಿಂದ ಕೆಳಮೋಗವಾಗಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಒಳಮುಖಿವಾಗಿ ಹದಿಮೂರು ಪ್ರಂಜಗಳನ್ನು ಅಡ್ಡವಾಗಿ ಹಾಕಬೇಕು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಒಂದು ಬಾಹುವಿನ ರಚನೆ ಪ್ರಾಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಬಾಹುವಿನ ಪ್ರಂಜಗಳು ಇನ್ನೊಂದುಬಾಹುವಿನ ನಂದ್ಯಾವರ್ತ್ಯದವರೆಗೂ ಪಸರಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಇದರ ವಿಶೇಷ –

ಹೀಗೆಯೇ ಎಲ್ಲಾ ಬಾಹುಗಳಲ್ಲಿ ನಂದ್ಯಾವರ್ತ್ಯ ಸ್ವಸ್ತಿಕವನ್ನು ವಿರಚಿಸಿ ಪ್ರಂಜವನ್ನು ಪ್ರಾಣವಾಗಿ ಹಾಕಲಾಗಿದೆ.

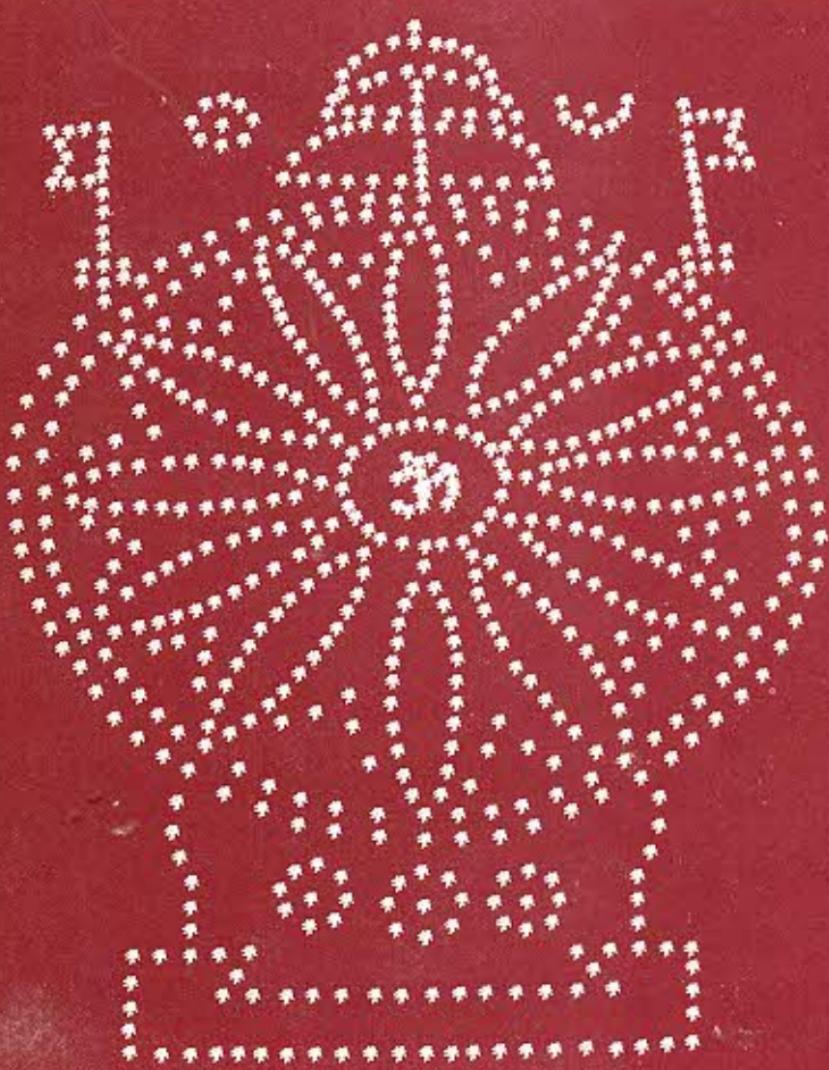
ನಂದ್ಯಾವರ್ತ್ಯೈ ಸ್ವಸ್ತಿಕದ ಕೆಳಗೆ ಮತ್ತು ಎಡಬಲದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸ್ವಸ್ತಿಕವನ್ನು ವಿರಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕೆಳಗಿನ ಸ್ವಸ್ತಿಕವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ಪದ್ಧತಿಗೇರವನ್ನು ವಿರಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ನಂದ್ಯಾವರ್ತ್ಯೈ ಸ್ವಸ್ತಿಕದ ಮೇಲ್ಮೈಗದಲ್ಲಿ ರತ್ನತ್ರಯ ಸೂಚಕವಾಗಿ ಮೂರು ಪುಂಜಗಳನ್ನಿಂಬು ಅದರ ಮೇಲೆ ಸಿದ್ಧಶಿಲಾಪ್ರತಿಕವಾಗಿ ಅರ್ಥಜಂದಾರಕಾರವನ್ನೂ ಅದರ ಒಳಗೆ ಜೊತೆಸ್ಥರೂಪೀ ಸಿದ್ಧಭಗವಂತನನ್ನೂ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅನಂತ ದನ್ಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕರ್ಮಜಾಲಂ ವಿನಶ್ಯತ್ತಿ ।

ಸ್ವಸ್ತಿಕಾ ರಚನಾ ಪೂರ್ಣ ನ್ನಿತ್ಯ ಮುಕ್ತಿಂ ಪ್ರಯಾತೀಸಿ ॥

ಧರ್ಮಯೂಪೋ ದಯಾಯಾಗೋ ಧರ್ಮನೇಮಿಮುಂನೀಶ್ವರಃ ।
ಧರ್ಮಚಕ್ರಯುಧೋ ದೇವಃ ಕರ್ಮಾದಾ ಧರ್ಮಫೋಷಣಃ ॥

“ಜ್ಯೇಂದ್ರಿಯ ಧರ್ಮಚಕ್ರ, ಪ್ರಭವತು ಸತತಂ ಸರ್ವಸೌಖ್ಯಪ್ರದಾಯಿನಂ” ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸೌಖ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಧರ್ಮಚಕ್ರವು ಸದಾ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾಗಿರಲಿ ಎಂದು ಆಚಾರ್ಯ ಶ್ರೀ ಪೂಜ್ಯಪಾದರು ತಮ್ಮ ಶಾಂತಾಷ್ಟಕದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಧಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ತೀರ್ಥಂಕರರು ಬೋಧಿಸಿದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಎಲ್ಲಿಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಸಾರಮಾಡುವುದೇ ಧರ್ಮಚಕ್ರ ಪ್ರವರ್ತನೆ.

ವರ್ತಮಾನಕಾಲದ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ತೀರ್ಥಂಕರರೂ, ಸಮ್ಮಗ್ನರ್ವನ, ಜ್ಞಾನ, ಕಾರಿತರೂಬೀ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವನ್ನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಆದು ಅಹಿಂಸಾತ್ಮಕವಾದ ಕ್ಷಮೆ ಮುಂತಾದ ಹತ್ತು ಉತ್ತಮ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನಿಳ್ಳ ದಯಾ ಧರ್ಮ. ನೀನೂ ಜೀವಿಸು, ಇತರರನ್ನು ಜೀವಿಸಲು ಬಿಡು ಎನ್ನುವುದೇ ಈ ಧರ್ಮದ ಸಾರ. ತೀರ್ಥಂಕರರು ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಬೋಧನೆಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರುವುದೇ ಧರ್ಮಚಕ್ರ ಪ್ರವರ್ತನೆ.

ಅಕ್ಷತಾಪೂಂಡದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಚಕ್ರ :

ಇಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿರುವ ಓಂಕಾರದ ಸುತ್ತಲೂ ಇಂ ಪುಂಜಗಳನ್ನಿಡಲಾಗಿದೆ. ಅಹಿಂಸಾ ಧರ್ಮವನ್ನು ಇಂ ತೀರ್ಥಂಕರರು ಪ್ರವರ್ತಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆಂಬುದನ್ನು ಇವು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ.

ಸುತ್ತಲೂ ಇರುವ ಹನ್ನೆರಡು ಪಟ್ಟಿಗಳು, ತೀರ್ಥಂಕರರು ಬೋಧಿಸಿದ ಹನ್ನೆರಡು ಅಂಗಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ.

ಮುಕ್ತಿಷ್ಠಾನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಿನ್ಯಾಸ ರೂಪ ಸ್ವಾಧಾರಣೆ, ರೂಪ ಚೈತನ್ಯದಿನ್ಯಾಸ ಪಟ್ಟಿಗಳು, ದ್ವಾದಶಾಂಗವನ್ನು ಸುಭದ್ರಗೊಳಿಸುವುವು ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಧರ್ಮಚಕ್ರವು ಲೋಕೋತ್ತರವಾದದ್ದು ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಮುಕ್ತಿಷ್ಠಾನ ರೂಪನ್ನು ಹಾಕಲಾಗಿದೆ.

ಸಮ್ಮಗ್ನರ್ವನ, ಜ್ಞಾನ, ಕಾರಿತಿ, ವೆಂಬ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಚಕ್ರವು ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕೆಳಗಿನ ಪೀಠವು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಯಾವುದು ಚತುರ್ಂತಿ ಭ್ರಮಣ ರೂಪವಾದ ಸಂಸಾರದು: ಲಿದಿಂದ ಪಾರುಮಾಡಿ ಉತ್ತಮ ಸುಖದಲ್ಲಿರಿಸುತ್ತದೋ, ಅಂತಹ ಉತ್ತಮ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ನಾನು ನಮಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀತಿಷ್ಣಂಧ

ಶ್ರೀ ಏರನಾಥ ಮುಖ್ಯಾರ ವಿನಿಗ್ರಹಂ ಯ ।

ಚ್ಯಾಮದ್ವಾಸೇಂದ್ರರಚಿತಂ ದರಸಿದ್ಧಾರಂ ॥

ಸದ್ವಾದಶಾಂಗಮಮಲಂ ಬಹುಲಾಧಾಯುಕ್ತಂ ।

ವಂದೇಶ್ವರಂ ಪರಮದಂ ಸತತಂ ಪವಿತ್ರಂ ॥

ತೀರ್ಥಂಕರರ ದಿವ್ಯದ್ವಿನಿಯನ್ನ ಹ್ಯಾದಯದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಗಣಧರರು ರಚಿಸಿದ ದ್ವಾದಶಾಂಗರೂಪದ ಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ತ್ರುತಸ್ಯಂಧವೆಂದು ಹೇಬು.

ಮುತ್ತ, ಆಗಮ, ಸಿದ್ಧಾಂತ, ಪ್ರವಚನ, ಜಿನೇಂದ್ರವಾಣಿ ಇವೆಲ್ಲ ತ್ರುತದ ಪರಯಾರ್ಥ ನಾಮಗಳು.

ಪರಮ ಜಿನೇಂದ್ರವಾಣಿಯೇ ಸರಸ್ವತಿಯು, ಅದೇತ್ವತವು. ತ್ರುತದ ಹರಹು ಇಷ್ಟೆಂದು ಸೀಮಿತವಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗದುದು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಆದು ತ್ರುತಸ್ಯಂಧವೆನಿಸಿದೆ.

ಆಪ್ತರಿಂದ ಪ್ರಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಪ್ರತಿವಾದಿತವಾಗಿರುವುದೂ, ವಾದಿ ಪ್ರತಿವಾದಿಗಳಿಂದ ಉಲ್ಲಂಘಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದುದೂ ವಸ್ತುಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಉಪದೇಶಮಾಡುವುದೂ, ಮತ್ತು ತಪ್ಪದಾರಿಯನ್ನು ದೂರೀ ಕರಿಸುವುದೂ ಆದುದೇ ತ್ರುತವು. ಆದನ್ನೇ ಶಾಸ್ತ್ರವೆಂದೂ, ಸಿದ್ಧಾಂತವೆಂದೂ ಹೇಳುವುದು. ಪೂರ್ವಾಪರದೋಷವಿಲ್ಲದೆ ಸಮಸ್ತ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಸುವ ಆಪ್ತವಚನವು ಆಗಮವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಭಗವಾನ್ ಮಹಾರೀರು ವಿಪುಲಾಚಲದ ಮೇಲೆ ಸಮವಸರಣದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಮಾನರಾಗಿ, ಸರ್ವಭಾಷಾಮಯಿಯೂ, ಭಾಷಾತ್ಮಕವೂ ಆದ ದಿವ್ಯದ್ವಾರ್ಯಾಯಿಂದ ಹನ್ನರಡು ಅಂಗಗಳನ್ನೂ, ಹದಿನಾಲ್ಕು ಪೂರ್ವಗಳನ್ನೂ ಆರ್ಥರೂಪದಿಂದ ಪ್ರತಿವಾದಿಸಿದರು, ಸರ್ಕಲ ತ್ರುತವಾರಂಗತರಾದ ಗೌತಮಗಣಧರರು ತಮ್ಮ ಬೀಜಬುದ್ಧಿ ಖುಡ್ದಿಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಗ್ರಂಥರೂಪದಿಂದ ತ್ರುತಸ್ಯಂಧವನ್ನು ರಚಿಸಿದರು.

ಅಂಗಪ್ರವಿಷ್ಟ, ಅಂಗಬಾಹ್ಯ ಎಂದು ತ್ರುತಜ್ಞಾನವು ಎರಡುಪ್ರಕಾರವಾಗಿದೆ. ಉನ್ನತವೂ ಅಪೂರ್ವವೂ ಬಹು ಫಲದಾಯಕವೂ ವಿಶಾಲವಾದ ಸರಳಾಳ್ಯದ್ವಾದುಃಖಮ, ಸುಷಮವೆಂಬ ಚತುರ್ಥಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಿತೀಂಥಂಕರರು ಈ ಪರಿತ್ವರಾದ ಭಾರತ ಭೂಮೀಯಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸುತ್ತಾಬಂದಿರುವುದೂ ಅನಾದಿನಿಧನವೂ ಆದ ಈ ತ್ರುತಸ್ಯಂಧಕ್ಕೆ ಆಚಾರ್ಯರು ಮಾನಸಿಕ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.

ಸೋಧಮೈ ಜತ್ತದಯ ಎಂದು ದಯಾಧರ್ಮವನ್ನು ಸಾರುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಸರ್ವೋದಯ ತೀರ್ಥವೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಸರ್ವೋದಯ ತೀರ್ಥವು ನಮ್ಮೆಲ್ಲಿ ಸರ್ವೋದಯ
ಭಾವಷಣ್ಯಂಟಿಮಾಡಲಿ.

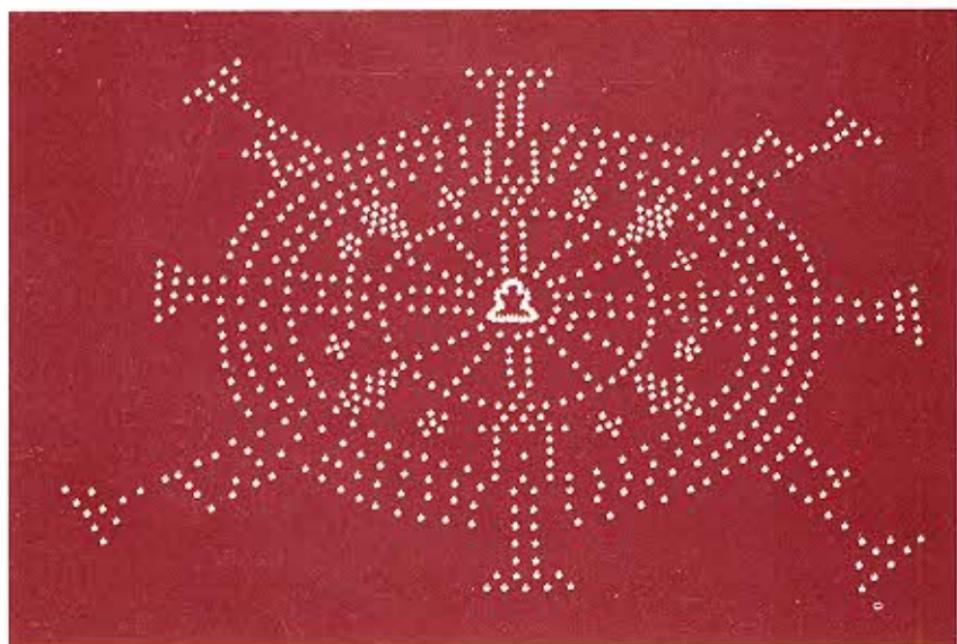
ಅಕ್ಷತಾಪುಂಡದಲ್ಲಿ ಶ್ರುತಿಸ್ಥಂಧ

ಮಹ್ಯೇ ಕೆಳಗಿನಿಂದ ಒಂದರ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಹದಿನಾಲ್ಕು ಹದಿನಾಲ್ಕು ಪುಂಜಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಪೂರ್ವಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆಧಾರದ ಎರಡೆರಡು ಪುಂಜಗಳ ಎರಡು ಪಕ್ಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಒದು ಬಾರಿ ಏಳು ಏಳು ಪುಂಜಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಉತ್ತಾದಪೂರ್ವ, ಅಗ್ನಾಯಣೀಯ ಪೂರ್ವ, ಮುಂತಾದ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಹದಿನಾಲ್ಕು ಪೂರ್ವಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಪುಂಜಗಳ ಮೇಲಿನ ೬+೬ ಪುಂಜಗಳು ಹನ್ನೆರಡು ಅಂಗಗಳನ್ನೂ, ಅದರ ಮೇಲಿನ ೪+೪ ಪುಂಜಗಳು ದಶಧರ್ಮವನ್ನೂ, ಮತ್ತೆದರ ಮೇಲಿನ ೪+೪ ಪುಂಜಗಳು ಶ್ರಾವಕಾಚಾರವನ್ನೂ (ದಾನ, ತೀಲ, ಪೂಜೆ, ಉಪವಾಸ) ಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳ ಮೇಲೆ ಹನ್ನೆರಡು ಅಂಗಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಆರು ಆರು ಪುಂಜಗಳನ್ನೂ ಆರು ಬಾರಿ ಹಾಕಲಾಗಿದೆ. ಮತ್ತೆ ಆಧಾರ ಪುಂಜಗಳ ಇಕ್ಕೆಲದಲ್ಲಾ ಅಂಗ, ಅಂಗ ಬಾಹ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಆರು ಆರು ಪುಂಜಗಳನ್ನೂ ಹಾಕಲಾಗಿದೆ.

ಇದರಮೇಲೆ ಇಕ್ಕೆಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಏಳು ಏಳು ಜ್ಯೋತಿಗಳನ್ನೂ ರಚಿಸಿ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಪೂರ್ವಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತೆ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮತ್ತೆ ೬-೬ ಪುಂಜಗಳನ್ನೂ ರಚಿಸಿ ಹನ್ನೆರಡು ಅಂಗಗಳನ್ನೂ ಸಂಕೇತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅದರಮೇಲೆ ಮತ್ತಿ, ಶ್ರುತಿ, ಅವಧಿ ಮನಃ ಪರ್ಯಾಯ ಜ್ಞಾನಗಳನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುವ ನಾಲ್ಕುಪುಂಜಗಳನ್ನೂ ಹಾಕಲಾಗಿದೆ. ಮೇಲೆ ಕೇವಲ ಜ್ಯೋತಿಯನ್ನೂ ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಶ್ರುತಿಸ್ಥಂಧವನ್ನೇರಿದವರು ಕೇವಲಜ್ಞಾನಪ್ರಭಯನ್ನು ಏಳಂಬವಿಲ್ಲದೆ ವದೆಯುವರೆಂಬುದನ್ನು ಇದು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಶ್ರುತಿಸ್ಥಂಧವನ್ನು ಸುತ್ತಲೂ ಪುಂಜ ವಿಟ್ಟು ಲೋಕವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಶ್ರುತದೇವತೆಯು ಜಾಗ್ರತ್ಸೋಳಿಸಲೀ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಶ್ರದ್ಧೆಯಳ್ಳವರಿಗೆ ಜ್ಞಾನಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಶ್ರುತದೇವಯೇ ನಿನ್ನ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯದಿಂದ ನನ್ನ ಶ್ರದ್ಧೆ ವ್ಯಾಪಿಸಲಿ.

ಜನಪಭೆ ಜನವಾಸ ಸಮವಸರಣಾವೆಂದು ।
 ಜನಪ್ರಾರ್ಥೆಂದರೇಕಾಧಾರ ॥
 ಜನನಿಹ ಮುಕ್ತಿತ್ವದಾ ವೇಸರಿನ್ನದ ।
 ರನುವ ಲಾಲಿಸು ಮೋಕ್ಷರಸಿಕಾ ॥

ತೀರ್ಥಂಕರನಾಮಕರ್ಮವನ್ನು ಪಡೆದ ಜೀವನು ಘಾತಿಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಾಶ ಪಡಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಸರ್ವಚೀವಿಗಳ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಉಪದೇಶಾರ್ಥವನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಾನೆ. ದೇವೇಂದ್ರನ ಅಪ್ರತಿಯಂತೆ ಕುರ್ಬೆರನು ಸಮವಸರಣ ಸಭೆಯನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿಯೇ ತೀರ್ಥಂಕರರು ಧರ್ಮೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡುವುದು. ಈ ಜ್ಯನಸಭೆಯು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಮಾನವಾಗಿ ಆಶ್ರಯ ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಸಮವಸರಣ ಸಭೆಯೆಂದು ಹೆಸರು. ಈ ಮಂಟಪವು ಹನ್ನೆರಡು ವಿಭಾಗಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ: ೧. ಪೂಸಾದ ಚೈತ್ಯ ಭೂಮಿ, ೨. ಜಲಶಾತಿಕಾ ಭೂಮಿ, ೩. ವಲ್ಲಿಷನ ಭೂಮಿ, ೪. ಉಪವನ ಭೂಮಿ, ೫. ಧ್ಯಾಜ ಮಾಲಾ ಭೂಮಿ, ೬. ಕಲ್ಪ ಮಹಿಳೆರಹ ಭೂಮಿ, ೭. ಭವನ ಭೂಮಿ, ೮. ದ್ವಾದಶ ಗಣ ಪರಿವೃತ ಭೂಮಿ, ೯. ಪ್ರಥಮ ಶೀರ ಭೂಮಿ, ೧೦. ದ್ವಿತೀಯ ಶೀರ ಭೂಮಿ, ೧೧. ಸಿಂಹ ವಿಷ್ಣರ ನಿವಿಷ್ಣ ತೃತೀಯ ಭೂಮಿ, ೧೨. ಗಂಧಕುಟಿ.

ಸಮವಸರಣ ಭೂಮಿಯು ಕೊಟಿ, ಚೇದಿಕೆ, ಮಾನಸ್ತಂಭ ಮೊದಲಾದುವು ಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತದೆ. ಸಮವಸರಣಮಂಟಪದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಮಂಟಪವುಂಟು. ಇದಕ್ಕೆ ಗಂಧಕುಟಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆ. ದೇವತೆಗಳು ಸುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಪುಷ್ಟಿಗಳಿಂದಲೂ ತೀರ್ಥಂಕರರ ಸ್ತಯಂ ಸುಗಂಧಿತ ದೇಹದಿಂದಲೂ ಅನುಪಮ ವಾದ ಆಹ್ಲಾದ ಪರಿಮಳವು ಸದಾಕಾಲವೂ ಹೊರಡುವುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಗಂಧಕುಟಿಯೆಂದು ಹೆಸರು. ಮೋಕ್ಷಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ವರಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಮಂಟಪವೆಂಬ ಹೆಸರೂ ಖಾರ್ಥಕವಾಗಿದೆ. ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಮಂಟಪದ ಕೆಳಗ ಸುತ್ತಲೂ ಮೂರು ಶೀರಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ಶ್ರೀಮೇವಿಲಾ ಶೀರವೆಂದು ಹೆಸರು. ಮೊದಲನೆಯ ವೃಧ್ಳಾರ್ಥಿ ಮಣಿಶೀರದ ಮೇಲೆ ಸರ್ವಾಙ್ಗ ಯೆಕ್ಕನು ಧರ್ಮಚಕ್ರವನ್ನು ಹೊತ್ತು ನಿಂತಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದರ ಸುತ್ತಲೂ ಅಪ್ರಮಂಗಳ ದ್ರವ್ಯಗಳು ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಎರಡನೆಯ ಶೀರದಲ್ಲಿ ಚಕ್ರ, ಅನೆ ಮೊದಲಾದ ಎಂಟು ಚಿಕ್ಕಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಧ್ಯಾಜಗಳು ಶೋಭಿಸುತ್ತವೆ. ಮೂರನೆಯ ನವರತ್ನಮಯವಾದ ಶೀರದಲ್ಲಿ ಗೋಲಾಕಾರವಾದ ಸಿಂಹಾಸನವಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಸುವರ್ಣ ಸುಗಂಧಭರಿತ ಸಾವಿರದ ಎಸಳುಗಳುಳ್ಳ ತಾವರೆಯ ಹೂವು ಇರುತ್ತದೆ. ಆ ಹೂವನ್ನು ಮುಟ್ಟಡೆ ನಾಲ್ಕು ಬೆರಳಪ್ಪು ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ವಿರಾಜಮಾನನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಆ ಗಂಧಕುಟಿಯೆಂದ ಪ್ರತಿ ರೂಪ ಗಳಿಗೂಮೈ ಭಗವಂತನ ಉಪದೇಶವು ಹೊರಹೊಮ್ಮತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಒಂದು ದಿನದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಬಾರಿ ದಿವ್ಯಧ್ವನಿಯು ಹೊರಡುತ್ತದೆ.

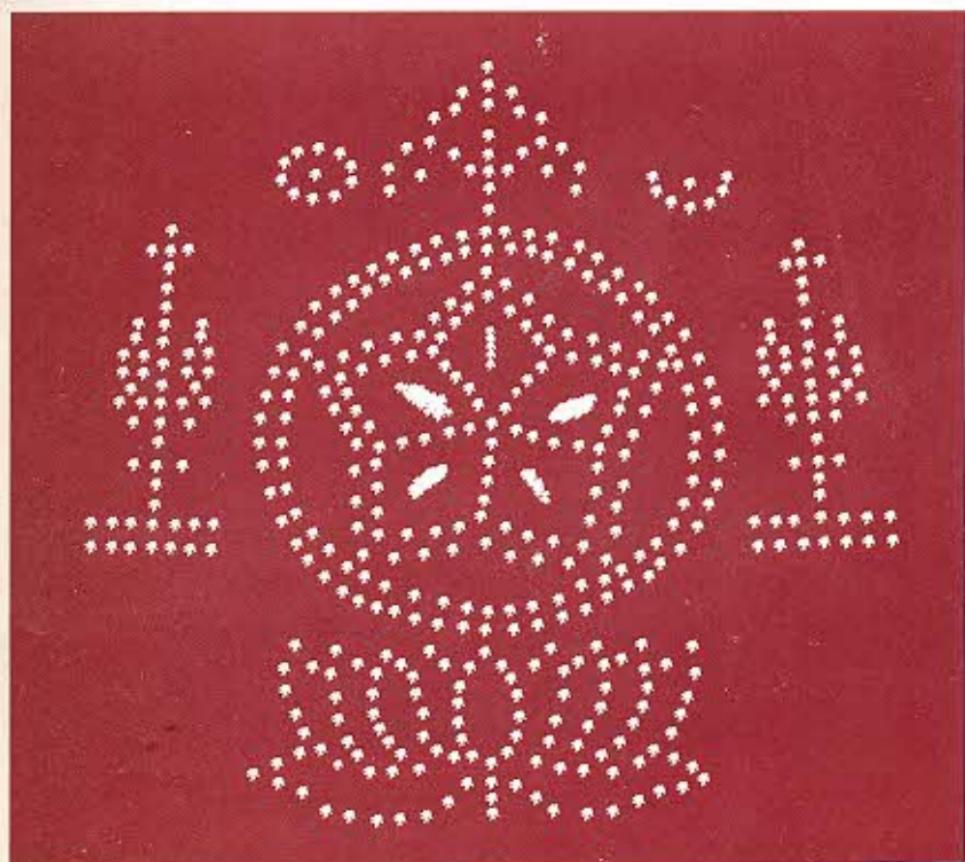
ಲಕ್ಷ್ಮೀಮಂಟಪದ ಸುತ್ತಲೂ ದ್ವಾದಶ ಗಣ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಥಿ ಧ ಮುನಿ ಸಂಘ, ಚತುರ್ನಿಂಬಿಕಾಯ ಆಮರರು, ಮನುಷ್ಯ ಸ್ತೋಯರು, ಪುರುಷರು ಮತ್ತು ತಿಯಂಚರು ಇರುತ್ತಾರೆ. ಸಮವಸರಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಜನ್ಮ, ಮರಣ, ಕಾಮ, ಕೋಪ, ರೋಗ, ವ್ಯಾಸನ, ನಿದ್ರೆ, ಹಸಿವು, ಬಾಯಾರಿಕೆ ಮೊದಲೂದ ಶೀಂಡಗಳು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಭವ್ಯಾರಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಬರಲು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಬಂದ ಜೀವನು ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಸಮ್ಮಗ್ನಾಷ್ಟಿಯಾಗುವನು. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಜಾತಿ ವೈರಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ತ್ವರಿತಿಯಿಂದ ಇರುವುವು.

ಅಕ್ಷತಾ ಪ್ರಂಜದಲ್ಲಿ ಸಮವಸರಣ

ಮಹಿಳಾಗದಲ್ಲಿ ಸಮವಸರಣಾಧೀಕನನ್ನು ಅಂದರೆ ತೀಥಾಂಕರರನ್ನು ಸಂಕೀರ್ತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅದರ ಸುತ್ತಲೂ ಹದಿನಾರು ಸ್ವಃಕಿದ ಗೋಡೆಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಹದಿನಾರು ಪ್ರಂಜಗಳನ್ನು ಇಡಲಾಗಿದೆ. ನಾಲ್ಕು ಕಡೆಗೂ ನಾಲ್ಕು ರಾಜಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ರಾಜಮಾರ್ಗಗಳ ನಡುವೆ ನಾಲ್ಕು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮೂರುಮೂರರಂತೆ ಹನ್ನೆರಡು ಸಭಾಭೂಮಿಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಲೂ ಬಿಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬಿಡಿಸಿರುವ ನಾಲ್ಕು ಮಾನಸ್ತಂಭಗಳು ಭಗವಂತನ ಲೋಕೋತ್ತರತ್ವವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಧರ್ಮಾಧ್ಯಜಗಳ ವಿನ್ಯಾಸವು, ಧರ್ಮವು ಎಲ್ಲಿಡೆ ಹರಡುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಸಮವಸರಣದ ನಾಲ್ಕು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಮೆಟ್ಟಲುಗಳನ್ನು ಸಂಕೀರ್ತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳ ನಡುವೆ ಧರ್ಮಾಧ್ಯಜದ ಲಾಂಭನಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ, ಅರ್ಮೋಕವೃಕ್ಷ ಮೊದಲಾದುವು ಗಳನ್ನು ಸಂಕೀರ್ತಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅಂತರಂಗ ಬಹಿರಂಗ ಸಂಪತ್ತನ್ನಾಳ್ಜ ಸಮವಸರಣ
ವಿರಾಜಮಾನ ಸ್ವಾಮಿಯೇ ನಮೋಮ್ತ

ಪಂಚ ಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳು

ವಿನ್ಯಾಸ ೧

ಪಂಚಪದಂ ಭವಭವದೊಳ್ಳಿ । ಸಂಚಿತಪಾಪಮನೆ ಕಡಿಸಲಾಕ್ರಾಮಮೋಫಂ ॥
ಪಂಚಮಗತಿಗಿರದೊಯ್ಯಿಂ । ಪಂಚಪದಾಕ್ಷರದ ಮಹಿಮೆ ಸಾಧಾರಣಮೇ ॥

ಅರಹಂತರು, ಸಿದ್ಧರು, ಆಚಾರ್ಯರು, ಉವಾಧ್ಯಾಯರು, ಸಾಧುಗಳು ಇವರು ಪಂಚಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳು. ಇವರು ಪರಮ ಪೂಜ್ಯರಾದವರು. ಸಂಖಾರದಲ್ಲಿ ತೊಳಿಲಾಡುತ್ತಿರುವ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡುವವರೇ ಪಂಚಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳು.

ಅರಹಂತರು

ಫಾತಿಕಮರ್ಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ, ಕೇವಲಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದು ಜೀವನ್ನು ಕ್ರಾಗಿರುವವರು. ಇವರು ಜನನಾತಿಶಯ, ದೇವಕೃತ ಅತಿಶಯ ಮತ್ತು ಫಾತಿಕ್ಯ ಅತಿಶಯಗಳಿಂದು ಮೂರು ಅತಿಶಯಗಳಿಂದ ತೋಭಿತರಾದವರು. ನಿಸ್ಸೇದತ್ತ (ಬೆವರಿಲ್ಲದಿರುವುದು), ನಿಮರ್ಗಲತ್ತ (ಮಲಮೂತ್ರಗಳಿಲ್ಲದಿರುವುದು), ಶುಭರುಧಿರಧವಳತ್ತ (ರಕ್ತಹಾಲಿನಂತೆ ಬೆಳ್ಗಿಗೆ ಇರುವುದು), ಸಮಚತುರಸ್, ಸಂಸ್ಕಾರ (ತರೀರದ ಸಮಗ್ರ ಭಾಗವೂ ಸರಿಯಾದ ವ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ನಿಮಾಣವಾಗುವುದು), ವಚ್ಚ, ವ್ಯಷಭ ನಾರಾಚ ಸಂಹನನತ್ತ (ಎಲುಬು, ವೇಷ್ವನ ಮತ್ತು ಕೀಲುಗಳು ವಚ್ಚದಂತೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿರುವುದು), ಸುರೂಪತ್ತ, ಸಾದಿರದೆಂಟು ಶುಭಲಕ್ಷಣತ್ತ, ಅಪ್ರತಿಮ ಏರತ್ತ, ಟ್ರಿಯಹಿತವಾದಿತ್ತ ಎಂಬ ಹತ್ತು ಜನನಾತಿಶಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದವರು.

ಇವುಗಳೇ ಅಲ್ಲದೆ ಇವರು ಕೇವಲಜ್ಞಾನ ಪ್ರಾಪ್ತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸುಭಿಕ್ಷತ್ತ, ಆಕಾಶಗಮನತ್ತ, ಅಹಿಂಸತ್ತ, ಅನಾಹಾರತ್ತ, ಅನುಪಸರ್ಗತ್ತ, ಚತುಮರ್ಗವಿತ್ತ, ಸಮಸ್ತವಿದ್ಯಾಪ್ರವೇಣತ್ತ, ಅಭ್ಯಾಯತ್ತ, ನಿರ್ಸಿದ್ಧತ್ತ ಮತ್ತು ಉಗುರುಕೂದಲುಗಳು ಬೆಳೆಯಿದಿರುವಿಕೆಗಳಿಂಬ ಕೇವಲಿಗಳ ಹತ್ತು ಅತಿಶಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದವರು.

ಅಲ್ಲದೆ ಇವರು ಹದಿನಾಲ್ಕು ರೀತಿಯ ದೇವಕೃತ ಅತಿಶಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದವರು. ದೇವತೆಗಳು ಇವರಿಗೆ ಉಂಟುಮಾಡುವ ಅತಿಶಯಗಳಿಂದಾಗಿ ಭಗವಂತನ ದಿವ್ಯದ್ವಿನಿಯು ಸರ್ವಭಾವಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಮಿತ್ತತ್ವಪೂಂಡಿಗಾಗುತ್ತದೆ. ಸರ್ವಾಖಂತಿವ ಘಲವೃಷ್ಟಿಗಳು ಆವಿಭಾವವವಾಗುತ್ತವೆ. ಶೀಫಂಕರರ ಸುತ್ತ ಒಂದು ಯೋಜನ ಭೂಮಿ ಕನ್ನಡಿಯಂತೆ ನಿಮೂಲವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮಂದಸುಗಂಧಮಾರುತವು ಬೀಸುತ್ತದೆ. ಸಮಸ್ತ ಜನರಿಗೂ ಆನಂದವುಂಡಿಗಾಗುತ್ತದೆ. ಅಪ್ಪದಿಕೃಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಚ್ಛತೆ ಒದಗಿಬರುತ್ತದೆ. ಶುಭ ಆಕಾಶವಿರುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾಮಿಯು ಗಮನಮಾಡುವಾಗ ಪದತಲದಲ್ಲಿ ಕಮಲಗಳು ಮೂಡಿ

పంచవరమేష్టిగళు (వినాస 2)

సారంగళు పంచనమ | స్వారంగళు భవ్యజనాలంశారంగళు ||
ధారంగళు త్రుతలక్షీయ | సారంగళు ముక్తిమలివ నెనెవగ్రమ్మ ||

ಬರುತ್ತದೆ. ದೇವತೆಗಳ ಜಯಧ್ವನಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಸುಗಂಥಜಲ ಸೇಚನೆ ಯಾಗುತ್ತದೆ. ಜನರಿರುವ ಸ್ವಾಳದಿಂದ ಒಂದು ಯೋಜನ ಮಾರದವರೆಗೆ ಭೂಮಿ ನಿಷ್ಟಂಬಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಜನರ ಮುಂದೆ ಧರ್ಮಚಕ್ರಗಳು ತೋಭಿಸುತ್ತವೆ. ಅಷ್ಟ ಮಂಗಳ ದೃಷ್ಟಿಗಳ ರಚನೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಿದ್ಧರು

ಸಿದ್ಧರು ಘಾತಿ, ಅಘಾತಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ ಮುಕ್ತರಾದವರು. ಸಿದ್ಧತೀರ್ಥಯಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತ ಸುವಿದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದವರು. ಅನಂತಜ್ಞಾನ, ಅನಂತದರ್ಶನ, ಅನಂತವೀರ್ಯ, ಅನಂತಸುಖ, ಸೂಕ್ಷ್ಮತ್ವ, ಅವಗಾಹನತ್ವ, ಅಗುರುಲಘುತ್ವ ಅವ್ಯಾಭಾಧತ್ವಪೆಂಬುವು ಸಿದ್ಧಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳ ಎಂಟಿಗುಣಗಳಾಗಿವೆ.

ಆಚಾರ್ಯರು

ಆಚಾರ್ಯರು ಮನಿಸಂಫಕ್ತಿ ಆಧಿವರಿಗಳು. ಇವರು ಹನ್ನೆರಡುಬಗೆಯ ತಪಸ್ಸು, ಹತ್ತುಬಗೆಯ ಧರ್ಮ, ಐದುಬಗೆಯ ಅಚಾರ, ಆರುಬಗೆಯ ಆವಶ್ಯಕತ್ವ, ಮತ್ತು ಮೂರು ಬಗೆಯ ಗುತ್ತಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವರಾಗಿ ಮೂವತ್ತಾರು ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ.

ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು

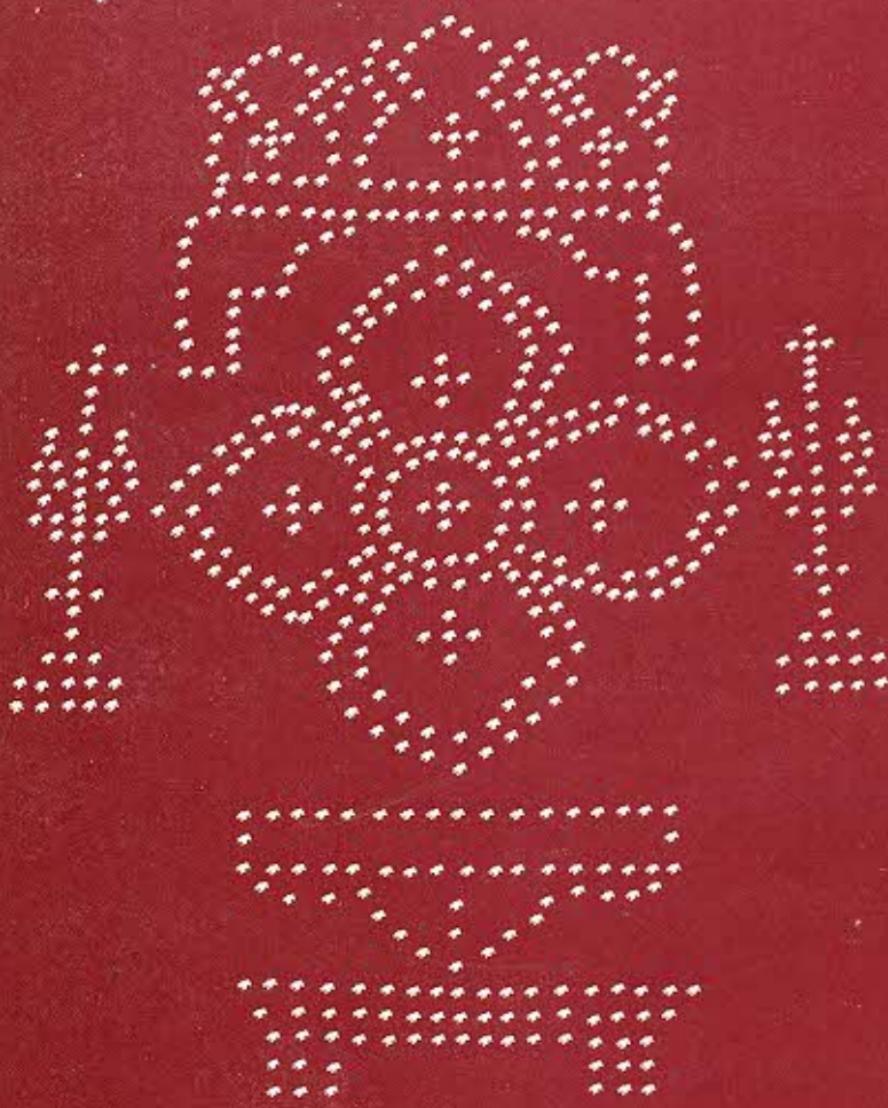
ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ನಿರತಿಚಾರವಾದ ವೃತಸಂಪನ್ಮೂರಾಗಿ, ಧರ್ಮಾನುರಾಗಿ ಗಳಾಗಿ ಭವ್ಯರಿಗೆ ಉಪದೇಶವನ್ನು ನೀಡುವವರು. ಏಕಾದಶಾಂಗ, ಚತುರ್ವರ್ತ ಪೂರ್ವಗಳಿಂಬ ಇಪ್ಪತ್ತೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಜ್ಞಾನಸಂಪನ್ಮೂರಾದವರು.

ಸರ್ವಸಾಧುಗಳು

ಸರ್ವಸಾಧುಗಳು ಐದು ಮಹಾವೃತಗಳು, ಐದು ಸಮಿತಿಗಳು, ಆರು ಆವಶ್ಯಕತ್ವ, ಮತ್ತು ಪಂಚೀಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹ, ಕೇತೆ ಲೋಜನ, ನಗ್ನತ್ವ, ಅಸ್ವಾನ, ಅದಂತ ಧಾವನ, ಸ್ಥಿತಿ ಭೋಜನ, ಭೂತಯನ ಮತ್ತು ಏಕ ಭುಕ್ತಿಗಳಿಂಬ ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟಿ ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವರು.

ಅಕ್ಷತಾಪ್ರಂಜದಲ್ಲಿ ಪಂಚಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳು (ವಿನ್ಯಾಸ ೧)

ಮಧ್ಯದ ಪುಂಜವು ಮಹಾತ್ಮನ ಸಂಕೀರ್ತವಾಗಿದೆ. ಅದರ ಸುತ್ತಲೂ ಇಟ್ಟಿರುವ ಐದು ಪುಂಜಗಳು ಅರಹಂತರು, ಸಿದ್ಧರು, ಆಚಾರ್ಯರು, ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ಮತ್ತು

ಪಂಚವರಮೇಣ್ಣಿಗಳು (ವಿನಾಯಕ)

ಕಾ ಪಂಚಗುರುಕ್ಕೊಡ್ಡಿತ್ತಮ | ಮಾಪ್ರೋಭ್ರಂ ಕೇಳ್ಣ ಹೇಳ್ಣ ಭವ್ಯರ್ ದಿಟದಿಂ |
ವಾಪಿಸಿದ ಫೋರರುಂದ್ರ | ದಾಪತ್ತಂಗಳನೆ ಕಾಣ್ಣರೇ ಸ್ವಪ್ಣದೊಳಂ |

ಸರ್ವಾಧುಗಳ ಸಂಕೇತವಾಗಿದೆ. ಈ ಪುಂಜಗಳ ಮೇಲೆ ಏಡು ತಾವರೆಯ ಎಸಳುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಆ ಎಸಳುಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ೪೬,೫,೬,೭ಂತಹ ಮತ್ತು ೨೮ ಅಕ್ಷತೆಗಳಿಂದ ಆಯಾ ಪಂಚಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳ ಗುಣಗಳನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಪಂಚಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತಾ ಅವರನ್ನು ಅಕ್ಷತಾ ಪುಂಜದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅನಂತರ ಏರಡು ಸುತ್ತು ಪುಂಜಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಮಂಡಲಾಕಾರವನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕೆಳಗಡೆ ತಾವರೆಯ ಪೀಠವನ್ನು ನಮ್ಮ ಮನವೆಂಬ ತಾವರೆಯು ಪಂಚಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳನ್ನು ಧರಿಸಲಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತ ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅದರ ಮೇಲೆ ಭತ್ತವನ್ನು ಬಿಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಲೋಕವನ್ನು ಬೆಳಗುವ ಸೂರ್ಯಾಚಂದ್ರರು ಎಡಬುಲದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಿಸಿದಂತೆ ಸಂಕೇತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅದರ ಅಕ್ಷಪಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ದೀಪಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ದೀಪದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಡೆಯ ಏಳು ಏಳು ಪುಂಜಗಳು ಹದಿನಾಲ್ಕು ಪೂರ್ವಗಳನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸುತ್ತವೆ. ಇದರಮೇಲೆ ಹನ್ನೆರಡು ಅಂಗಗಳ ಪ್ರತೀಕವಾದ ಹನ್ನೆರಡು ಪುಂಜಗಳನ್ನು ಕೆಳಗಿನಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಇಡಲಾಗಿದೆ. ಕೆಳಗಡೆಯ ಏಳು ಏಳು ಪುಂಜಗಳ ಮೇಲೆ ಏರಡು ಪುಂಜಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಂತರ ಇರುವ ಮೂರು ಪುಂಜಗಳು ರತ್ನತ್ರಯಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ನಂತರ ಒಂದು ಪುಂಜದ ನಂತರದ ಮೂರು-ಬದು ಪುಂಜಗಳು ಅಷ್ಟಗುಣಗಳನ್ನು ಪಡೆದುದರ ಸೂಚಕ. ಇವುಗಳ ಮೇಲೆ ಜ್ಯೋತಿ ಸೂಚಕವಾಗಿ ಏಳು-ಏಳು ಪುಂಜಗಳನ್ನು ಇಡಲಾಗಿದೆ. ಮೇಲಿನ ಮೂರು + ಒಂದು ಪುಂಜವು ನಮ್ಮಕ್ಕೆ ವನ್ನೊ ಕೈವಲ್ಯವನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಹದಿನಾಲ್ಕು ಪೂರ್ವಗಳನ್ನು ಹನ್ನೆರಡು ಅಂಗಗಳನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸಿ ದೀಪಗಳನ್ನು ಹಾಕಲಾಗಿದೆ.

ಪಂಚ ಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳ (ವಿನಾಸ್ ೨)

ನಡುವ ಔಕಾರವನ್ನು ಹಾಕಿ ಅರಹಂತರನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಕೆಳಗೆ ರತ್ನತ್ರಯ ಸೂಚಕವಾಗಿ ಮೂರು ಪುಂಜಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟಿದೆ. ಏರಡು ಸುತ್ತು ಪುಂಜಗಳು ಅದನ್ನು ಬಳಸಿರುವಂತೆ ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆ ಪುಂಜಗಳ ನಾಲ್ಕು ಕಡೆಯೂ ನಾಲ್ಕು ಕಮಲದ ಎಸಳುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮೇಲ್ಮೈಗಳ ಎಸಳಿನಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧರನ್ನೂ ಬಲದಭಾಗದಲ್ಲಿ ಆಬಾಯಾರನ್ನೂ, ಎದಭಾಗದಲ್ಲಿ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರನ್ನೂ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸರ್ವಾಧುಗಳ ಸ್ವಾಪನೆಯನ್ನು ಕೆಳಭಾಗದ ಎಸಳಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ತೀರ್ಥಾಂಕರ ರೆಲ್ಲರೂ ಪಂಚಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳನ್ನು ನೆನೆದು ಪರಿಶುದ್ಧರಾದವರೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಕಮಲದಳದ ಒಳಗೆ ೨೪ ಪುಂಜಗಳನ್ನಿಡಲಾಗಿದೆ. ಪತ್ರಗಳ ಸುತ್ತಲೂ ಸ್ವಾಸ್ಥಿಕದ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿ ಸ್ವಾಸ್ಥಿಭಾವವನ್ನು ಎಂದರೆ ತಮ್ಮ ಪರಮತ್ವದ್ದು ಅನಂದ

ಮಯೀ ಸ್ವಭಾವದಿಂದಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ನೆನೆಯಲಾಗಿದೆ. ವಂಚ ಪರಮೇಷ್ಠಿ ಗಳನ್ನು ಮಂಟಪದಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ವಂಚಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳು (ವಿನ್ಯಾಸ ೩)

ಮಧ್ಯದಳದಲ್ಲಿ ಅರಹಂತರು, ಮೇಲಿನ ದಳದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧರು, ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಚಾಯರು, ಬಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರನ್ನು ಕೆಳಗಿನದಳದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಸಾಧುಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ನಡುವೆ ಐದು ಐದು ಪ್ರಂಜಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಮತ್ತು ವಂಚಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳನ್ನು ವಂದಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕೆಳಗೆ ಪ್ರಂಜಗಳಿಂದ ಹೀಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮೇಲಿನ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಕಲಶಗಳನ್ನು ರತ್ನತ್ರಯ ದ್ಯುತಕವಾಗಿ ರಚಿಸಿ, ಅಕ್ಷಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ಬೆಳಗಿಸಲಾಗಿದೆ.

೨೦

ಣಮೋ ಅರಹಂತಾಣಂ

ಣಮೋ ಸಿದ್ಧಾಣಂ

ಣಮೋ ಅಜರಿಯಾಣಂ

ಣಮೋ ಉಪಜ್ಞಾಯಾಣಂ

ಣಮೋ ಲೋಹ ಸದ್ಗ್ರಾಮಾಣಂ